

СПЕЦПРОЕКТ

ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВОЇНІВ
С. 6-27

№01 • СІЧЕНЬ 2017

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

У К Р А Ї Н И В і й с ь к о

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ТРЕТІЙ РІК ВІЙНИ

ПІДПИШИ КОНТРАКТ
ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ

MIL.GOV.UA/CONTRACT
0 800 50 00 51

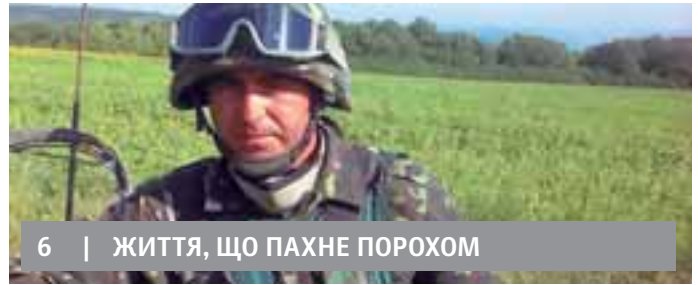
Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України ПЕТРО ПОРОШЕНКО:

«Соборність залишилася сильною, животворною ідеєю, переданою нащадкам. Соборність – це неподільне ціле з усіх українських земель, які колись належали до різних імперій, а тепер – об'єднані в незалежну європейську українську державу.

Відновлення територіальної цілісності та суверенітету України є, безумовно, нашим головним пріоритетом. Такі надскладні завдання, як повернення України на Донбас і повернення Донбасу в Україну, завдання деокупації Криму будемо вирішувати насамперед політико-дипломатичним та міжнародно-правовим шляхом, зміцнюючи водночас нашу обороноздатність та наші Збройні Сили. Тому український народ на увесь світ заявляє про свою непорушну волю гідно жити у власній незалежній єдиній українській державі, побудованій на європейських цінностях, ідеалах людяності й демократії...»

ЗМІСТ

- 2 | ЛИЦЕМІРСТВО КРЕМЛЯ**
Зона АТО: третій рік війни
- 6 | СПРАВА МУЖНІХ**
Життя, що пахне порохом
- 10 | 20 СІЧНЯ – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЗАХИСНИКІВ ДОНЕЦЬКОГО АЕРОПОРТУ**
«Якщо пекло справді існує, то ми його вже пройшли...»
- 14 | СПОГАДИ З ПЕРЕДОВОЇ**
«Гаряча» весна на авдіївських «Дачах»
- 16 | ФРОНТОВІ ІСТОРІЇ**
Без права на помилку
- 20 | ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО!**
Едгар Асіама – патріот із Алчевська
- 22 | ЖИТТЯ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ**
Victory Віктора
- 30 | НЕОГОЛОШЕНА ВІЙНА**
Кіберфронт
- 34 | ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**
Брати по духу
- 40 | ДЕНЬ СОБОРНОСТІ**
Воєдино навіки
- 44 | ЮНІ ГЕРОЇ**
Крути: уроки минулого
- 48 | З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ**
Дядько Едик
- 52 | ПЛІЧ-О-ПЛІЧ З БІЙЦЯМИ**
«Шишарик» для наших
- 54 | АНГЕЛИ МИЛОСЕРДЯ**
Команда здоров'я
- 60 | КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ**
Без натяків на хабар
- 62 | ДОСВІД КОЛЕГ**
Квартирний альянс
пропонує Державна спеціальна служба транспорту

6 | ЖИТТЯ, ЩО ПАХНЕ ПОРОХОМ

22 | VICTORY ВІКТОРА

60 | БЕЗ НАТЯКІВ НА ХАБАР

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:
Міністерство оборони
України

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014

Підписано до друку:
22.01.2017 р.
Наклад: 2200
Віддруковано:
ТОВ «Інтер Прінт 1»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку
**Свідectво про державну
реєстрацію:**
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО

**Заступник головного
редактора:**
Андрій МИРОНЧУК

Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО,
Ігор ПАРУБСЬКИЙ,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ,
Олег СУШИНСЬКИЙ,
Галина ЖОЛТІКОВА

Кореспонденти:
Валерія СОКОЛІК,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ

Літературний редактор:
Олена ПОЛЯНСЬКА

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформ-агентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відпо-відальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використан-ня можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилення на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

ЗОНА АТО:

ТРЕТІЙ РІК ВІЙНИ

Терористичне угруповання фейкових «ДНР» та «ЛНР» на території Донбасу нині нараховує майже 40 тис. осіб. Із них 5 тис. – це регулярна армія Російської Федерації. Як і в попередні роки, торік вони грубо порушували Мінські домовленості, зокрема понад 16 тис. разів порушували режим тиші! Та про яку тишу може взагалі йти мова, коли Росія стягнула сюди 600 танків, 1300 бойових машин, 760 артилерійських систем, 300 систем залпового вогню та багато іншого озброєння й військової техніки? Всі ці обставини, на жаль, не вселяють оптимізму щодо мирного врегулювання конфлікту і змушують наших бійців постійно перебувати в очікуванні чергових кривавих провокацій

Саме присутність незаконних збройних формувань та необлікованої зброї й військової техніки на Сході України є одним із питань, які останнім часом порушують на форумах з європейської безпеки різних рівнів. Йдеться, зокрема, про функціонування на території «ЛДНР» незаконних збройних формувань під назвою 1-й та 2-й армійські корпуси. Міжнародні процедури передбачають, що держави ОБСЄ повинні отримувати відповідну інформацію щодо кількісного та якісного складу цих угруповань. Утім питання про те, хто саме її надаватиме, «зависло» в повітрі. Адже Російська Федерація, хоч і щедро підтримує війну на Сході України, проте відразу від них відхрестилась. Мовляв, армійські об'єднання перебувають на українській території і ми нічого про це не знаємо.

Мета виправдовує засоби

Ось і торішньої осені у Відні це запитання російській стороні жорстко поставив представник США. У відповідь учасники заходу почули заздалегідь заготовлену 40-хвилинну фіксовану доповідь, яка жодним чином не стосувалася

В. Чуркін і «Чарівне око» Аластора Грюма з фільму «Гаррі Поттер», яке бачить лише те, що хоче бачити його господар. Саме за таким принципом представник Росії в Радбезі ООН подає інформацію щодо ситуації в Україні

порушеної проблеми. Головуючий неодноразово переривав виступ російської делегації, мотивуючи це збереженням часу і коштів, які ОБСЄ витрачає на недешевий синхронний переклад.

На жаль, саме небажання вести відвертий і конструктивний діалог давно є російським стандартом роботи в будь-яких представництвах. Згідно Мінських домовленостей уздовж усієї лінії розмежування в обидві сторони мають працювати стаціонарні пости спостереження, камери, безпілотні літальні апарати, пересувні патрулі тощо. Насправді перевіряють переважно територію, підконтрольну Україні, адже до псевдореспублік «ЛДНР» представників місії ОБСЄ, наприклад, просто не пускають. Бойовики відразу попередили: якщо камери дивитимуться в їхній бік, вони їх просто знищуватимуть. Так, власне, і роблять. Особливо, якщо є що приховувати.

Схожа ситуація і з безпілотниками. Над підконтрольній українським військам території вони пересуваються безперешкодно. Коли ж потрапляють до сепаратистів, то назад, як правило, не повертаються. Проте представники «ЛДНР» роблять заяви, що готові демонструвати повну відкритість. Але, як свідчить практика,

лише для журналістів російських телеканалів і тільки за завчасно продуманим сценарієм пропагандистського «шоу».

Росія, позиціонуючи себе як держава, що намагається всіма силами допомогти залагодити конфлікт, насправді грубо втручається у внутрішні справи України та проштовхує власні інтереси.

Ця тенденція простежується на прикладі роботи Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін (СЦКК). До нього входять представники української та російської сторін. Вздовж лінії розмежування з української сторони діють 27 спостережних постів (СП). Такі ж є і з того боку. Але, на жаль, на територіях «ЛДНР» їх або вкрай мало, або вони взагалі не працюють. Як, наприклад, у Луганську та Донецьку. Тамтешні СП значно віддалені від лінії розмежування, тож реальної картини бойових дій звідти не видно.

Фактично вся робота СЦКК будується на власних контактах керівників обох сторін. Якщо, приміром, необхідно припинити вогонь, який ведуть бойовики по наших позиціях або населених пунктах, керівник СЦКК з української сторони телефонує безпосередньо російському генералу. Той

зв'язується із нібито керівниками окупованих районів Донецької та Луганської областей (ОРДЛО). Але насправді питання вирішують російські куратори в погонах, які працюють там під вигаданими прізвищами.

І хоча вогонь припиняється не відразу, проте, у 50-70% випадків досягти мети в такий спосіб таки вдається. А це врятовані життя військовослужбовців, громадян, інфраструктури тощо.

Ескалація ситуації (дуже рідко – затишшя) здебільшого виникає напередодні важливих політичних зустрічей. Приміром, у Мінську або у форматі «нормандської четвірки». Тоді по позиціях українських бійців випускаються тонни боєприпасів. Представники СЦКК підраховали, що в листопаді минулого року на кожних 30-ти метрах 400-кілометрової лінії розмежування щодня вибухала 82-міліметрова міна. А у грудні половину з 1 тис. обстрілів бойовики вели із озброєння, забороненого Мінськими домовленостями.

– Ми, звичайно, реагуємо на ці виклики і готові відповідати тоді, коли є загроза життю нашого особового складу або загроза прориву наших позицій чи наступу противника, – наголосив Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак, коментуючи нещодавні події на Світлодарській дузі. – Буквально за

кілька днів до нового року кількість обстрілів значно зменшилася. Не в останню чергу це стало результатом роботи Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін.

Коли охолонуть «гарячі точки»?

Під час обстрілів українські та російські спостерігачі фіксують час, напрямок та тип боєприпасів. Ці дані доповідають оперативним черговим у Соledар, де розміщується штаб-квартира СЦКК. Вже на цьому етапі росіяни навмисне замовчують деякі очевидні речі. Отже, під час брифінгів озвучується перекручена інформація, метою якої є дискредитація Збройних Сил України і виправдовування намірів сепаратистів.

Більше того, російська сторона всіляко наполягає, аби до складу спостережних місій увійшли представники «ЛДНР». Мовляв, це дозволить об'єктивніше оцінювати ситуацію. Насправді ж це більше нагадує намагання розмістити на підконтрольних Україні територіях шпигунів, донощиків, можливо, навіть коректувальників вогню.

Служба безпеки України неодноразово оприлюднювала матеріали про деструктивну

діяльність представників російської сторони, які входять до складу СЦКК. Так, під час процедури оформлення документів на виїзд з України в російських офіцерів було вилучено символіку незаконних збройних формувань, що діють на Сході України, книги сепаратистського та антиукраїнського змісту, написані ідейними адептами «рускава міра», які брали активну участь у захопленні адміністративних будівель у Луганській та Донецькій областях.

Ще кілька військовослужбовців ЗС РФ мали при собі медалі «Інтернаціоналіст», видані бандформуванням «ДНР» з відповідними підтверджувальними документами. Вилучалися методичні матеріали та курси лекцій з військової справи. Зокрема, «Використання сучасних танкових підрозділів у особливих умовах» та інші.

Контррозвідка Служби безпеки України отримала оперативну інформацію про дії одного з керівників російської групи у Спільному центрі з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування

сторін (СЦКК), які суперечать Мінським домовленостям.

Зокрема, йдеться про систематичні позаслужбові контакти начальника штабу російського представництва ЗС РФ СЦКК полковника Володимира Чебана з представниками незаконних збройних формувань «ДНР». Він допомагав приховувати факти

порушень бойовиками Мінських домовленостей, зокрема обстріли позицій українських бійців.

Заступнику начальника штабу першого армійського корпусу терористичної організації «ДНР» на прізвисько «Якуб» російський військовослужбовець передав графіки й маршрути польотів безпілотників Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ. На підставі цієї інформації бойовики могли приховувати від міжнародних спостерігачів свої вогневі позиції, а також місця дислокації важкого озброєння і техніки. Крім того, Володимир Чебан особисто причетний до фальсифікації російською стороною в СЦКК «доказів» про нібито застосування українськими військовими реактивних систем залпового вогню «Град».

– Головна проблема полягає в тому, що ми визнаємо себе стороною конфлікту, а росіяни щодня і щохвилини підкреслюють, що не мають до нього жодного стосунку, – пояснює генерал-майор Борис Кременецький, экс-керівник української сторони СЦКК. – Тим часом важливо не забувати і про місцеве населення, яке вже котрий рік потерпає від війни. Гуманітарна ситуація на Донбасі свідчить про необхідність постійної уваги до організації ремонтно-відновних робіт.

На жаль, у цьому напрямку зробити вдається не все. Так, нещодавно під час обстрілу окупантів був зруйнований водогін у місті Торецьку. Прифронтове 50-тисячне місто протягом 10 днів залишалося без води. Від української сторони СЦКК до представників Росії надійшли десятки звернень із проханням гарантувати безпеку ремонтним бригадам. І лише через сім днів російський генерал проінформував, що бойовики дали згоду на проведення необхідних робіт.

Схожа ситуація склалася і з виведеною з ладу фільтрувальною станцією, яка розташована в районі Авдіївки. Це, як відомо, одна з найбільш гарячих точок

протистояння між нашими бійцями та терористами. Для відновлення її роботи офіцери СЦКК також доклали багато зусиль. Леда не щогодини телефонували до посадовців російської сторони з вимогою припинити обстріли.

Через надмірну забрудненість водоймищ екологічна катастрофа загрожує чималим територіям Донецької області, що перебувають на лінії розмежування. У результаті обстрілу бойовиків у селі Новолуганське Бахмутського району було пошкоджено очисні споруди розташованого тут свинокомплексу. Тому підприємство не може забезпечити повного очищення води і стоки після прибирання місць утримання тварин потрапляють до річки Кодемка, яка впадає в Бахмутку і далі в Сіверський Донець. Ці річки є основним джерелом водопостачання регіону.

Схожа ситуація склалася і на інших підприємствах: фенольному заводі в районі Новгородського, газорозподільній станції в районі Красногорівки та Авдіївському коксохімічному заводі. На жаль, вплинути на бойовиків самопроголошеної «ДНР» для гарантування безпечного проведення ремонтно-відновних робіт їхні російські куратори не можуть. Або просто не хочуть. Яскрава риса гібридної війни в дії: чим гірше для населення, тим краще для окупанта.

Напруга у протистоянні уздовж лінії розмежування продовжилася і у період новорічних та різдвяних свят. Свої провокації бойовики традиційно підкріплювали страшилками про те, що ЗС України готуються до наступу. Їх охоче підхоплювали російські пропагандистські телеканали, розповсюджуючи жалісливі сюжети про те, як українські «карателі» навіть на свята не залишають в спокої бідних ополченців.

Українські громадяни вже давно пересвідчилися, що брехати російські журналісти вміють добре. Але їхні гарні історії розвінчує звіт місії ОБСЄ. Її спостерігачі

офіційно зафіксували збільшення кількості обстрілів саме з боку терористів. Святкові дні та підвищений вміст алкоголю у бойовиків додав градусу у всіх відомих гарячих точках. Вони використовували озброєння, заборонені Мінськими угодами. Зокрема, танки, міномети, артилерію та реактивні системи залпового вогню. Тож уся святкова неділя пройшла на передовій під вибухи снарядів.

Певний оптимізм щодо покращання ситуації вселяє нещодавній візит на Донбас нового голови ОБСЄ, міністра закордонних справ Австрії Себастьяна Курца. За результатами дводенної поїздки вздовж лінії розмежування він, зокрема, написав у своєму Twitter: «ОБСЄ має на меті, щоб повною мірою було дотримано угоди про припинення вогню, а також щоб поліпшувалася ситуація для місцевого населення».

Вже ні для кого не є таємницею, що всі намагання досягти прогресу в мирному врегулюванні на Донбасі блокуються у Кремлі. І які підступні плани виношує хвора голова його очільника, як мовиться, одному Путіну відомо. Єдине, про що можна з упевненістю сказати, – надійним гарантом запобігання подальшим різким рухам Росії на Донбасі є насамперед наше Українське військо.

Сергій БАСАРАБ

ЖИТТЯ, ЩО ПАХНЕ ПОРОХОМ

– Я тебе покараю, полковнику! – кричав у слухавку один із старших командирів.

– Покараєте, коли повернуся із зони АТО, а спочатку зроблю свою справу, – відрізав Андрій Ковальчук

Від тієї розмови сплигло чимало часу. Ще неодноразово комбригу 80-ї десантно-штурмової бригади доводилося брати на себе відповідальність – приймати власні рішення. Головний мотив – зберегти життя бійців. Напевне, тому, що він вмів правильно керувати ввіреними підрозділами, знав нюанси ведення бою, або тому, що повернувся на мирну територію лише за два роки, про покарання ніхто вже не згадував. За досягнення перед Батьківщиною він отримав найвище звання – Герой

України. Та це не додало в характер бойового офіцера ані краплі зверхності. А його щира усмішка свідчить, що жорстка реальність не зламала його і він досі живе для інших.

Крутий віраж

Пораненому полковнику Ковальчуку телефонували та наказували терміново евакуюватися з оточеного російсько-терористичними військами луганського аеропорту. Тоді по його обличчю можна було зрозуміти, що він звідти не піде. Адже до нього підійшов підлеглий і сказав: «Товаришу командир, ми без вас – не бійці». Він не міг кинути їх напризволяще.

Він лежав під крапельницею, боліло забінтоване плече. Між пораненими постійно ходив медик. Андрій Ковальчук зміг повернути до нього голову і запитати: «Дмитре, витягнеш?»

– Так, – запевнив військовий лікар.

Ці слова додали внутрішньої впевненості ослабленому великою втратою крові комбригу. А перед очима стояла жахлива картина прориву колони через кільце терористів.

Два українські батальйони мали пробити коридор до луганського летовища, де українські підрозділи понад місяць тримали оборону під вогнем ворожої артилерії. Вони дуже потребували підкріплення та допомоги. «Якщо рушимо по прямій – це 17 кілометрів під прицілом ворога. Колона не вціліє, – прораховував командир. – Є інший шлях: доведеться зробити великий гак, але про нього мало хто знає і на карті він не позначений». Тим більше, що розвідка доповіла, що вздовж визначеного маршруту – ворожа засідка.

У колоні про інший шлях ніхто не знав, тож витік інформації був неможливий. О 8-й вечора командир наказав вирушати. Першим йшов БТР. Коли колона виїхала на міст, першу машину підбили

терористи, і вона заблокувала проїзд по ньому рух решти. Почався шквальний обстріл. Андрієві Ковальчуку, який їхав у штабній машині доповіли: «БТР горить».

– Знав, що іншого виходу немає: або вперед, або кінець. Розвернутися не можна, від залпів снарядів загорілися місцеві дачі. Ми стояли за пагорбами. Коли противник почав закидати нас мінами, то вони здебільшого не долітали чи перелітали. Та я розумів, що хоч ми і прикриті, але якщо будемо стояти, нас рано чи пізно сплять. Тоді усвідомив: маю швидко прийняти якесь рішення, – згадує Андрій Трохимович.

Він побіг у голову колони. За охопленим вогнем БТРом стояв танк. Полковник Ковальчук кинув його командирів: «Відсуньте вбік, щоб колона змогла пройти».

– Я біг назад, запекла перестрілка не вщухала, а танкісти тим часом робили свою справу. Коли можна було проїхати, дав команду «По машинах!» Аж раптом чергова несподіванка – танк не рухається. Тож знову побіг у голову колони. Бійці психологічно зламалися при вигляді бронемашини, що палала. В цей

напружений момент їх потрібно було хоч якось вивести зі ступору, – продовжує Андрій Ковальчук. – Почав кричати – марно. Потім навів на них автомат і сказав: якщо не поїдете, тут вас і розстріляю.

Танк рушив з місця. Полковник сів зверху на БТР, та за 600 метрів відчув удар. Куля калібру 7,62 влучила в плече. Спочатку йому здалося, ніби відірвало руку. Офіцер перевів погляд на кінцівку. Поворушив пальцями, вони працювали. Проїхавши більше двох кілометрів, Андрій Трохимович почав непритомніти від втрати крові. Майор Нестеренко, який сидів поруч, підстраховував командира, щоб той не впав з броне.

Колона вийшла з-під вогню противника, зайшла на територію луганського аеропорту. Це було 13 липня 2014 року. Андрій Ковальчук переконаний, що цифра 13 протягом усього життя є для нього щасливою. Цього дня він залишився живим, у школі був 13-м у списку, в наказах про присвоєння чергових військових звань часто стояло це число, навіть у зоні АТО машина, на якій їздив комбриг, мала номер «1313».

Андрій Ковальчук: Для будь-якого солдата втрата командира – це кінець. Боєць до тебе завжди повертає голову – у бою бачить, що командир поруч і це його підтримує і заспокоює

Викликаю вогонь на себе

30 серпня 2014 року, 9 годин на ранку. Луганський аеропорт майже вщент зруйнований. Лише півсотні бійців із автоматами та кулеметами на чолі з командиром залишилися охороняти цей стратегічний об'єкт. Російські танки прорвали оборону, проминули мінні загородження та з оскаженою люттю почали шматувати землю.

піхота вже рветься на територію. Тож рішення було єдине – викликати на себе вогонь нашої артилерії. Взяв слухавку, добре, що був зв'язок, передав у штаб сектору наші координати. Я це зробив, бо був упевнений у своїх бійцях на всі 100 відсотків, знав, що вони укриються від вогню. Вони вже настільки були навчені, що артилерія для них не була страшною, хіба що пряме влучання.

Оборонці аеропорту так трималися добу. Їх накривали і наша, і ворожа артилерія, живого місця не було. Між розривами – не більше метра, земля – переорана снарядами. Виходили 31-го, ставши частиною легендарної історії з визволення Донбасу.

Миротворчий досвід став у пригоді

На Сході комбриг неодноразово згадував моменти своєї миротворчої місії в Косові. Порівнював з нинішніми подіями. Розумів, наскільки сильним є вплив російської пропаганди на жителів

«Югославом». Він приїхав до українців у табір під виглядом звичайного цивільного і намагався викликати обурення, порушуючи політичні питання. Офіцер відповів йому на запитання, що вони тут роблять. На що почув у відповідь:

– Ми з вами ще поміряємося силами.

– Якими силами? Якийсь ти дивний. Розлючені люди проти автоматів та бронетехніки?

– Зачекайте, мине трохи часу і побачите, – просичав «Югослав».

Полковник Ковальчук згадав цю розмову, коли український кордон перетнули перші смертоносні путінські «гумконвої». Обстановка ставала дедалі більш напруженою, місцеві все частіше блокували колони, і всі, як один, повторювали, наче мантру: «Навіщо ви сюди прийшли?» В душі Андрія Ковальчука все кипіло, але він, навчений косовським досвідом, знав – з ними потрібно спілкуватися і в жодному разі не можна виявити ні слабкості, ні люті.

– Відступати нікуди не можна, навкруги поле. Видно все як на долоні. Якби втікали, нас би розстрілювали в спину, це було б, як під Волновахою. Залишилася одна понівечена будівля. У ній і трималися. Танкам ми нічого не могли зробити. А я бачив, що ворожа

Донбасу. Але на початку конфлікту бойовий офіцер ще не міг усвідомити реальності: вони їхали визволяти, а співвітчизники їх проклинали.

Якось на Сході у травні 2014 року Ковальчук мав розмову з одним із ватажків бандформування

– Я людина закону. Ви сплачуєте податки, я вас захищаю, це моя робота. Це розуміє навіть дитина, а ви ставите мені такі безглузді запитання, – відрізав офіцер.

Найважчий випадок стався в районі населеного пункту Райгородок. Близько чотирьохсот

розлучених чоловіків намагалися оточити батальйон, на чолі якого стояв полковник Ковальчук. Ними керувала агресія. Вони кричали солдатам: «Хлопці, кидайте зброю, ми вас нагодуємо і відпустимо по домівках». Андрію Ковальчуку вдалося знизити напругу, спілкуючись із натовпом. Єдина втрата – це нерви та голос, який сів після шестигодинної гарячої дискусії. А протистояння не переросло в силове лише завдяки вмільо розставленим пріоритетам. Аби зупинити цю безглузду багатогодинну суперечку, застеріг:

– Люди, погляньте уважно. Між вами є ті, які вас сюди привели. Хтось вам заплатив за це гроші, хтось знайшов ображених на теперішню владу. Та це ваша особиста позиція. А моя позиція незмінна – я і мої бійці мають право на захист, тож зброї ми не віддамо. Якщо хтось перетне межу – застосовуватимемо зброю без попередження.

Молодики побачили реакцію рішуче налаштованих бійців і відступили.

Таких випадків у зоні АТО офіцер пам'ятає багато. Терористи все більше озброювалися, а їхні злочинні лави поповнювали військові професіонали без розпізнавальних знаків. Але такі акції закінчувалися не на їхню користь, бо без народу вони були лише купкою озброєних терористів. А як відкрити очі натовпу, Андрій Ковальчук знав і добре робив це.

На підступах до Слов'янська

Найбільшою своєю перемогою полковник вважає звільнення Слов'янська:

– Всі кажуть, що там боїв не було. Але це далеко не так. Та найбільше дісталось мені й моїй роті в напрямку населеного пункту Миколаївка. Дорога туди вела впритул до Слав'янської ТЕС. І саме в цих будівлях засіли бандити. Вони не давали нам пройти. Артилерія їх не злякала. Довелося штурмувати. Операція тривала два дні. Мої бійці зробили чотири заходи, щоб їх звідти повибивати.

Було важко фізично і морально. Проте українські воїни з поставленим завданням упоралися. Вони увійшли в Миколаївку. Втім у комбрига відчуття виконаного обов'язку не було, бо не зміг досягти головного – зберегти життя підлеглому солдату.

– Напевне, таким подіям щось передуює. Так було і тоді, але я не надав цьому значення. Перед тим, як визволити Миколаївку, ми закріпилися на одній із висот на підступах до цього населеного пункту. Тільки зайняли кругову оборону, нас накрило вогнем із «Градів». Внизу був блокпост сепаратистів. Коли все заспокоїлось, я дістав бінокль і почав розглядати, чим вони там зайняті. Потім повертаю голову, дивлюся, а на БТРі стоїть солдат у тильнику, без бронешилета, без

шолома і просто дивиться на це все. Я йому – злізь, сховайся, чого ти такий безпечний?!

На другий день бою в Миколаївці цей хлопча загинув. Бійці, які ще не бачили такого, були шоковані, дехто не стримував сліз. Але знову треба йти на штурм. На запитання, як вдалося вмотивувати бійців, Андрій Трохимович знизав плечима і сказав: «Напевне, в них була віра у свого командира. Це дуже багато».

– Я їм тоді кажу: «Хлопчики, ми його вже не повернемо». Одного по плечу вдарив, щоб він здригнувся, десь дав голосніше команду, щоб усі отямалися. І вони знову пішли. На третій день ми увійшли у Слов'янськ. На підступах до самого міста по нас почав працювати снайпер. Досі це добре пам'ятаю: їде машина із самого Слов'янська, на ходу по нас з неї відкривають вогонь, а потім відчиняються дверця і вивалюється піп у рясі.

Бойові офіцери – командири 80-ї та 25-ї бригад вмить зорієнтувалися: кинулися на другий поверх будівлі, яка була поруч, та почали знешкоджувати і машину, і «священника».

За два роки бойових дій у зоні АТО полковникові Ковальчуку багато довелося побачити й пережити. Та, напевне, вроджене прагнення перемоги вивело офіцера і його підлеглих не з однієї смертоносної пастки. Коли їхав на чергове бойове завдання, і на шляху траплялася церква, він завжди повертав у той бік голову і подумки промовляв: «Боже, не дай померти людям». А коли повертався назад, знесилений після бою, вдихав запах розпеченого металу та пороху, його першою думкою було: «Ми це зробили!»

Галина ЖОЛТІКОВА

«ЯКЩО

СПРАВДІ ІСНУЄ, ТО МИ ЙОГО ВЖЕ

«Нас штурмували найманці й підрозділи регулярної російської армії. Вони мали першокласну новітню зброю, зокрема снайперські гвинтівки. По нас гатили не лише з гармат і мінометів великого калібру, а й з «Градів», «Ураганів», «Смерчів»... Це надпотужна зброя, яка призводить до страшних руйнувань, а розліт осколків сягає кількох кілометрів. «Старший брат» перетворив цивільний аеропорт у такий собі полігон для випробування нових зразків зброї. Зокрема мінометно-артилерійської. Словом, якщо пекло справді існує, то ми його вже пройшли

Чи було страшно? Так, звичайно: не вірте тим, хто каже, що під кулями не відчував страху. Казати так можуть або лицеміри; або, вибачте, дурні. Нам усім хотілося дуже й дуже жити: нас чекали батьки й матері, діти і дружини» (Зі спогадів кіборга Анатолія Свирида – «Спартанця»)

«Іглу» зупинила снайперська куля

Донецький міжнародний аеропорт імені Сергія Прокоф'єва, на думку закордонних експертів, був одним з найкращих у Європі. В його реконструкцію напередодні Євро-2012 держава вклала кілька мільярдів євро. Хто б міг

ПЕКЛО ПРОЙШЛИ...»

тоді подумати, що за два роки він, ставши ареною найзапекліших боїв, перетвориться на суцільні руїни? А в новітній історії України з'явиться ще одна сторінка мужності, звитяги та любові до Батьківщини.

Сімнадцятого квітня 2014 року проросійські бойовики зайшли в аеропорт і вивісили там прапор так званої Донецької Народної Республіки. Попри цю обставину, він працював у звичному режимі, приймав і відправляв авіарейси, зокрема й за кордон. Наприкінці травня бандити вирішили захопити його вже «посерйозному». В цій «акції», як повідомляло російське телебачення, брали участь більше сотні «донецьких патріотично налаштованих громадян», «добровольці» з Криму, Ростовської області та Чечні. Проте вони змогли взяти під контроль лише новий термінал. Старий контролювали українські вояки.

В ніч з 25 на 26 травня на територію аеропорту прибули ще близько сотні до зубів озброєних бойовиків. Залишити об'єкт – такий був їхній ультиматум нашим військовослужбовцям. Незабаром окупанти отримали підмогу – кадіровців.

Сьогодні існує багато різних поглядів на події дворічної давнини. Зокрема щодо доцільності тих чи інших дій і рішень. Але ж пам'ятаймо: тоді терористи збили

в небі над Донбасом кілька літаків і вертольотів. Та їх могло бути значно більше. 26 травня, приміром, коли протистояння тільки-но розпочиналося, вони вкотре намагалися знищити наш літак.

Близько одинадцятої години терорист-кадіровець, перебуваючи на даху нового терміналу, підняв трубу зенітно-ракетного комплексу «Ігла» та навів її на український МІГ-29, що пролітав на малій висоті. Це помітив снайпер 3-го полку спецпризначення. Доповівши командуванню, отримав дозвіл на ураження ворога. З точного пострілу українського снайпера розпочався багатомісячний бій за аеропорт.

Вже наступного дня Рада національної безпеки і оборони України розповсюдила заяву: «...Армійські підрозділи спецпризначення за підтримки бойової авіації завдали удару по терористах, які намагалися взяти під контроль міжнародний аеропорт Донецька. Проведена висадка десанту. Українські підрозділи діяли стрімко і ефективно – було вбито близько 45 бойовиків, ще кілька десятків поранені. Третина батальйону «Восток» була знищена силами АТО. В лавах бойовиків почалася паніка, деякі лідери терористів поспішно покинули місто. Українські підрозділи закріпилися в районі аеропорту».

На жаль, попри зусилля наших

військ, переломного успіху досягти не вдалося: сепаратизм і колабораціонізм почав поступово розповзатися Донбасом... Трохи згодом – під час проведення антитерористичної операції – українські спецслужби виявили і затримали десятки зрадників, які сприяли сепаратистам. На плечах багатьох з них ще донедавна були офіцерські зірки. Та гроші й власна вигода виявилися для них дорожчими за офіцерську честь. Як не прикро, але одним із перших зрадників серед силовиків виявився капітан Служби безпеки України. Саме він допоміг бойовикам безперешкодно і майже непоміченими увійти до аеропорту!..

«Супермени» виявилися перехваленими

Оборона донецького аеропорту тривала загалом вісім місяців. І в спеку, і в лютий мороз наші солдати й офіцери під шаленими обстрілами з «Градів» відстоювали цей невеличкий клптик української землі.

Російські спецпризначенці... Важко полічити, скільки пафосних кінофільмів про них знято! Ще донедавна їх вдень і вночі трансливали наші телеканали. А українські глядачі, спостерігаючи за їхніми «геройчно-професійними діями», свято вірили, що то

справжні супермени. Але звичайні українські хлопці довели, що цих «суперменів», можна і треба бити, адже це наша земля, а вони прийшли сюди, як і гітлерівці у 1941-му, – окупантами.

– Коли б росіяни, які бездумно підтримують Путіна, хоч краєм ока побачили рештки своїх співвітчизників на летовищі просто неба, то, напевне, інакше ставилися б до цієї неоголошеної війни, – резюмує оборонець ДАПу, десантник капітан Сергій Єфіменко. – Впевнений, що жоден росіянин, який побував у аеропорту, не скаже, що українці не вміють воювати.

Підтвердженням цього є хоча б такий факт. У донецькому аеропорту «засвітився» загін «Вимпел» – спецпідрозділ МВС Російської Федерації. У ньому служать добре підготовлені вояки. 1979 року саме «Вимпел» штурмував палац тодішнього лідера Афганістану, після чого до цієї країни увійшли радянські війська. А ось з донецьким аеропортом у путінських захвалених «профі» не склалося. За інформацією російських журналістів, їх там полягло декілька десятків. А під час невдалої атаки 13 січня загинуло щонайменше 250 російських військових та бойовиків. Не допомогли ні «Гради», з яких в українців летіли сотні снарядів, ні масовані артилерійські обстріли.

Січень став місяцем найкращих сутичок з бандитами. 13-го, не витримавши обстрілів,

обвалилася диспетчерська вежа аеропорту, залишившись у нашій пам'яті символом його героїчної оборони. 15-го терористи підійшли до наших позицій впритул. Це дало привід лідеру «ДНР» Захарченку стверджувати на телекамери російських телеканалів, що «протягом тридцяти хвилин донецький аеропорт буде повністю під контролем ополченців» і що там залишився «якийсь десяток українських фанатиків».

Всі наступні дні тривали жорстокі бої. При цьому терористи не давали змоги нашим вивести в безпечний район поранених. 20 та 21 січня 2015 року стали останніми днями оборони донецького аеропорту: бійці 90-го окремого аеромобільного батальйону, зважаючи на ситуацію, почали залишати свої позиції. Для того, щоб відволікти увагу ворога, вони викликали на себе вогонь ракет. Згодом наші захисники закріпилися на околицях аеропорту, аби контролювати тамтешню місцевість.

Воїни українського духу

Кіборги – звичайні українські вояки – обороняли донецький аеропорт 242 дні. Він став символом мужності й незламності українців. На честь «кіборгів» з'явилися документальні фільми, книги. Так, наприклад, напередодні річниці виходу «кіборгів» із руїн

донецького аеропорту Радіо Свобода і видавництво «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» презентували книгу «АД-242. Історія мужності, братерства і самопожертви». До неї увійшли понад 60 інтерв'ю оборонців летовища, десятки ексклюзивних фото з місця подій, а також коментарі військових та експертів з безпеки з України, Канади, США та інших країн.

«Залізо не витримувало, а ми стояли, бо за нами країна, наші близькі. І ніхто аеропорт не здав. Там просто вже не було за що триматися», – ці слова кіборга Миколи Миньо («Михалича») із Закарпаття до глибини душі вражають читача. Книга дуже правдиво розповідає про ті трагічні й водночас героїчні події.

Режисери Леонід Кантер та Іван Ясній зняли стрічку «Добровольці Божої чоти», а на телебаченні демонструвався фільм «Аеропорт», головними героями якого є його захисники.

Насправді документального матеріалу про оборону донецького аеропорту не так і багато. Але літопис новітньої історії України продовжується, тому журналісти, фотографи, письменники, режисери буквально по крупинках

збирають матеріал, аби звитяжні подвиги «кіборгів» відобразити у книгах, фільмах тощо.

Напередодні 20 січня, коли вшановується пам'ять захисників донецького аеропорту, у кінотеатрах України відбулася національна прем'єра документальної кінострічки «Воїни духу». Від початку російської агресії це вже четвертий фільм, особлива цінність якого полягає в тому, що й досі, попри величезний розвиток інформаційних технологій, справжньої воєнної документалістики в Україні дуже мало. В соціальних мережах ширяться переважно аматорські фото- та відеоматеріали, зняті на мобільний телефон.

Сюжет стрічки становлять розповіді героїв-«кіборгів», які пройшли справжнє пекло війни. Зокрема, йдеться про полон, про наших бійців Анатолія Свирида, Юрія Шкабуру, Станіслава Паплінського та багатьох інших, кому довелося витримати це складне випробування після тривалого перебування у вщент знищеному аеропорту.

Військовослужбовець 81-ї окремої аеромобільної бригади Станіслав Паплінський («Папик») після підризу терміналу мчав на своїй МТ-ЛБ рятувати побратимів, які залишалися там до останнього. На жаль, через поранення доїхати не зміг. Потрапивши

в полон, зблизився з Анатолієм Свиридом та багатьма іншими побратимами, з якими боронив аеропорт, але не був знайомий.

Така непередбачувана солдатська доля.

– Правда не завжди буває приємною, – говорить «кіборг» Анатолій Свирид («Спартанець»), герой фільму «Воїни духу». – Я, наприклад, був впевнений, що ніколи не потраплю в полон. І хоча мав змогу покинути аеропорт, проте вирішив залишитися, аби, віддавши себе бойовикам, врятувати своїх тяжкопоранених побратимів.

Усі факти, викладені у фільмі, почуті з перших уст очевидців.

Одним із них є герой-«кіборг» Руслан Боровик («Багдад»). Саме його об'єктив фіксував усе, що відбувалося протягом тривалого часу в

аеропорту. Ці фотоматеріали, до речі, вдало використали автори стрічки. Як і рядки з вірша Станіслава Паплінського, написаного під час перебування в полоні:

«Проснись народе, люди, схаменіться!
Ви знову вдома ранок свій зустріли.
За полонених хлопців помоліться.
За їхніх мам, що тричі посивіли.
Країну боронивши, клали тіло,
Себе не жалкували ради волі.
В боях останніх вижити зуміли,
І підкорилися лиш своїй долі.»

Сплило вже два роки відтоді, коли донецький аеропорт вийшов з-під нашого контролю. Українські вояки, яких за фізичну і моральну витривалість, незламність духу ворог назвав «кіборгами», обороняли його до останнього, заплативши за це хтось власним здоров'ям, а хтось і життям. Тож маємо пам'ятати про них, допоки житимемо. І на їхньому прикладі вчити своїх дітей і онуків любити рідну землю, бути готовими захищати її від ворогів.

Сергій ЗЯТЬЄВ,
Сергій БАСАРАБ

Оборона тривала 242 дні

«Гаряча» весна на авдіївських «Дачах»

Командир комендантського взводу 58-ї окремої мотопіхотної бригади сержант Микола Самойленко – людина загартована. Кремезної статури, із впевненим поглядом, із вольовим засмаглим обличчям, яке прикрашає густа борода.

Воїн брав участь у багатьох рейдах тилами противника. Доводилося й виходити з оточення замінованими полями, виживати під кулями й снарядами та рятувати підлеглих. Захищаючи Україну від навали російсько-терористичних військ, його хлопці виявляли справжню мужність та неодноразово здобували цінну розвідувальну інформацію, яка згодом ставала на вагу золота

«Засмагати» на «Дачах» (так називається район на «промці») навесні 2016 року випало саме комендантському взводу 58-ї. За 60 метрів від наших бійців пролягали позиції «сепарів», а насправді там шифрувався російський СОБР (спеціальний загін швидкого реагування).

Відомо, що саме цей спецпідрозділ брав участь у бойових діях в Чечні. Наші розвідники їх швидко розкусили. Російські спецпризначенці видали себе поведінкою. Адже людину, яка служить в армії, завжди можна впізнати за виправкою.

– Місцеві «сепари» пагано організовані, в їхніх таборах завжди безлад. А наш противник

правильно пересувався, швидко окопувався, за потреби міняв позиції. Росіяни діяли злагоджено, добре знали тактику ведення бою в населених пунктах, іноді імпровізували й застосовували чимало видів озброєння. Шахтарі так не воюють, – розповідає сержант Самойленко.

На «Дачах» вже чекали, коли почнеться черговий обстріл, бо щось довго окупанти мовчали. Адже їм потрібно було кудись подіти боєкомплекти, які постійно підвозили російські «гумконвої».

Плани кремлівських найманців відтермінувала ОБСЄ. Під час режиму тиші її спостерігачі заїхали на промзону. В цей момент на своїх позиціях окупанти почувалися занадто по-домашньому, вільно пересувалися табором, для повної ідилії їм не вистачало хіба що склянки чаю в руках. Українці добре проглядали позиції противника і готувалися оборонятися. Адже давно вже навчилися розуміти поведінку ворога.

Коли стрілка годинника зупинилася на 14.00, місія згорнула свою роботу, а незабаром за обрієм зник і останній позашляховик із прапорцем ОБСЄ. Тоді окупанти вже не вешталися без діла, а приготувалися відкрити по наших вогонь.

Захисники «Дач» були готові до цього. Вони добре окопалися і обладнали місця ведення вогню. – Одну з точок нашого укріплення бійці називали «Єсаул», – каже Микола. Колись це був житловий

маєток. За однією з версій, він належав місцевому злодієві на прізвище «Єсаул». Так його називали тому, що він переймався розвитком донського козацтва на українському Донбасі. Після окупації нашої території втік до Росії. Є інформація, що «Єсаула» бачили в Ростові, коли він там терся в осередку місцевих козачків. Колишній господар побудував свою оселю у вигляді фортеці з високими мурами. Тому в такому укріпленні наші воїни почувалися надійно. Утім другий поверх усе ж прострілювався.

– Ворог робить перший постріл із РПГ, – продовжує розповідь сержант Самойленко. – Чатовий крикнув: «До бою», і за секунду в будинок влучила граната. У другому поверсі вона проробила ще один «вихід». Перестрілка тривала вже п'ять годин. Загарбники продовжували атакувати і ми не мовчали.

Вже ніч накрила донецькі степи, а бойовики не припиняли стрілянини.

А згодом до «Єсаула» підібрався їхній ГАЗ-66, на борту якого працювали 82-міліметровий міномет «Василек» та кулемет ДШК. Вантажівка їхала вздовж вулиці, на якій розміщувалась українська «фортеця». Окупант не оминав жодної будівлі – зрівняв із землею практично все, а наші залишив на «десерт». Але противник прорухався. Відстань між захисниками промзони і 66-м була незначною, тож міни просто перелітали і вибухали далі, хоча ДШК працював прицільно.

– На сусідній позиції «Ірпінь» чекали допомоги наші побратими. Терористи також обстрілювали їхнє укріплення, яке було слабшим за «Єсаул» та й оборону там тримало менше бійців. Тому весь вогонь ми направили на російську ванта-

жівку, аби вона не наближалася до «Ірпеня». Ворог відступив, та бій не закінчувався, – згадує Самойленко.

Підключилися російські снайпери. Вони лупили по даху «фортеці» трасуючими кулями. Хотіли підпалити позицію, але з першого разу не вийшло. Тоді обстріляли дах сусіднього будинку. «Червоний півень» перекинувся на «Єсаул». Гаряче повітря та їдкий дим ускладнювали дихання. Видимість погіршилася. Гасити пожежу було неможливо, адже будь-який сміливець одразу став би легкою мішенню для снайпера. Коли дошки прогоріли, вогонь потроху почав вщухати.

Останній постріл пролунав далеко за північ. Атака російських спецпризначенців захлинулася. Наші не тільки втримали позиції, а й добряче поколошматили окупантів.

– Зранку ми нарахували дев'ять влучень із РПГ і самі не розуміли, як будівля встояла. Ми відбили десятки атак агресора, – говорить сержант Самойленко.

Виконуючи найскладніші завдання в Авдіївській промисловій зоні, бійці разом зі своїм командиром із честю пройшли всі випробування та ще раз довели, що рідну землю українські воїни захищають вправно.

Ігор ПАРУБСЬКИЙ

З початку проведення АТО групи розмінування інженерних підрозділів ЗСУ знешкодили понад 140 тис. вибухонебезпечних предметів, очистили понад 896 км доріг і 17,6 км залізничних колій, перевірили на наявність вибухонебезпечних предметів 2 тис. 755 га території і 105 об'єктів.

Сапер помиляється лише один раз. Ця прописна істина особливо актуальна в зоні АТО. На щастя, цей вислів не спрацював того спекотного літнього дня 2015 року, коли командир групи саперів молодший лейтенант Анастолій Лопатюк потрапив на черговий сюрприз з «російського військторгу». Це сталося під Новотошківкою, що на Луганщині

БЕЗ ПРАВА НА ПОМИЛКУ

Часу в саперів було обмаль, адже слідом за ними безпечним коридором у мінному полі мали рушити на бойове завдання розвідники. Група саперів розділилася, щоб швидше розмінувати територію. Лопатюк залишився сам, ще й міношукач віддав підлеглим. Працював перевіреним десятиріччями методом – щупом, очима і руками. Чагарі сягали грудей, кололи тіло навіть крізь одяг. Чоловік повільно просувався тонкою стежинкою поміж густих кущів. Молода трава рясно вкривала все навкруги, тож розтяжки або натискні міни, було важко вгледіти. Так і сталося. Зробивши черговий крок, офіцер завмер на місці. Поруч почув до болю знайомий з тренувань звук – ледве вловиме «шелестіння» з металічним «відтінком». Так запобіжна чека вислизає з корпусу детонатора. Ситуація надзвичайна, і стовідсотково правильного її вирішення немає. Гіпотетично у блискавичному стрибку можна впасти на кілька метрів вперед. Але буває, що досвідчені мінери можуть підкласти «гостю» ще одну міну-сюрприз чи кілька «подарунків», призначених і для його напарників. Тож найкраще в таких випадках покладатися на свого ангела-охоронця. Того разу він захистив українця: гранатна розтяжка, приєднана до сигнальної міни, не спрацювала. Бойовику не вистачило досвіду для налаштування правильної зв'язки натяжних шнурів та петель. Наші розвідники були професійними – в ході рейду знешкодили кілька

прихильників «руського миру», серед яких, напевно, був і той невдаха-«сапер».

ПРОФЕСІЯ – ДИВИТИСЯ В ОБЛИЧЧЯ СМЕРТІ

Сапер – одна із найнебезпечніших професій у світі. Щороку від мін, снарядів і бомб гине близько 25 тис. людей. Кожен сапер повинен знати понад 700 типів мін, а також основні види боєприпасів, що застосовуються в усіх арміях світу. Опанувати цей фах може лише той, хто не боїться дивитися в обличчя смерті. Важлива якість професіонала цієї справи – твердість рук. Тут, як і в хірурга, будь-який неточний рух може призвести до смертельного результату. А ще треба мати аналітичний склад розуму – досить часто саперу доводиться самостійно шукати шляхи вирішення проблеми. І в цих випадках він може покладатися лише на себе.

Стати сапером Анатолій Лопатюк не планував. Займався вільною боротьбою, під час навчання в інституті фізкультури отримав звання КМС з цього виду спорту. Після закінчення вишу був призваний на строкову, служив розвідником. В армії юнаку нерідко

згадувалися розповіді його діда, ветерана Другої світової війни, кавалера ордена Бойового Червоного Прапора. Він був сапером, пустив під укіс не один ешелон з ворогами. Дід казав: «Пам'ятай, онуку, сапери помиляються не технічно. Їхні прорахунки психологічні. Фахівець може знешкодити будь-які боєприпаси. А от передчасна втрата концентрації уваги, стан розслабленості, невинуватна самовпевненість призводять до фатальної помилки». Згодом ці слова офіцер неодноразово згадував під час численних відряджень у районі АТО. І не випадково вони зазвичай тривали лише місяць-півтора. Якщо залишатися на більші терміни, якраз і зникає почуття страху.

– В армії я починав службу з рядового, – розповідає Анатолій. – За чотирнадцять років пройшов посади командира інженерно-

саперного відділення, заступника командира інженерно-саперного взводу. Три роки був старшиною роти, два – головним старшиною полку. Вже понад рік обіймаю посаду командира взводу загорождення, минулого року отримав звання «молодший лейтенант». В АТО пройшов через Авдіївку, Станицю Луганську, Попасне, Золоте, Кримське. На луганському напрямку об'їздив усю передову. З перших днів війни зі мною у групі водій молодший сержант Сергій Гранецький. Чотири місяці тому цей 26-річний хлопець став батьком, але через постійні відрядження малечу ще практично не бачив. Мої підлеглі – сапери старший сержант Віталій Крупович і сержант Володимир Горблюк врятували не одне життя наших хлопців, знешкоджуючи мінні пастки ворогів.

Молодший лейтенант Анатолій Лопатюк для себе виробив залізне правило: кожен виїзд на розмінування потрібно сприймати, як перший. Людина швидко звикає до небезпечної обстановки. Разом із тим втрачається пильність та обережність. Найскладніші в роботі сапера моменти – здійснення розвідувальних заходів на мінних полях, а також знешкодження вибухівки. Проте робота з вибуховими пристроями промислового виробництва – одна, а із саморобними – зовсім інша річ. Не таємниця, що серед бойовиків чимало

НА ОСОБИСТОМУ РАХУНКУ САПЕРА АНАТОЛІЯ ЛОПАТЮКА 600 БОЙОВИХ РОЗМІНУВАНЬ

першокласних спеціалістів мінно-підірвної справи, колишніх кадрових військових. А підготовкою нових займаються російські інструктори. Це небезпечний противник, якого необхідно «програховувати», думати, як він. При цьому самому бути майстром із розмінування найвищого рівня.

– Пригадую випадок, коли бойовики поставили протитанкові міни догори ногами, – говорить офіцер. – Вантажівка, навіть танк може їздити дорогою хоч десять разів, а на одинадцятий підірватися. Так сталося у Кримському, коли за нашою групою, що проїхала путівцем на екскаваторі, підірвався ЗіЛ. Ці пастки ставлять фахівці, простому шахтареві це не до снаги.

Офіцер вчить підлеглих: «Сапер без почуття страху – не боєць. У тих, хто не боїться, хто грає в героїв, набагато більше шансів загинути. Треба боятися, адже це додає обережності».

– На жаль, мені довелося втрачати побратимів, – розповідає Анатолій. – На початку війни ми встановлювали мінні загорождення вздовж кордону з Кримом. Одне з них треба було перевести з першого ступеня готовності у другий, тобто позначити його межі для своїх військ. За регламентом, такі роботи належить проводити тільки у парі. Саперів катастрофічно не вистачало, а час спливав. Мене того дня відкликали на інше завдання, а мій напарник вирішив, що впорається сам. На жаль, йому не пощастило...

РОСІЙСЬКІ ПОДАРУНКИ

Під час виконання бойових завдань можна потрапити в засідку або наскочити на ворога. Це вимагає від саперів підвищеної пильності: їхня зброя завжди знята із запобіжника та готова до бою.

— Людям нашого фаху необхідно залишатися спокійними та врівноваженими, — розповідає Анатолій. — Не слід забувати й про міни-пастки, які ставляться саме для нас — для саперів. Тож знешкоджуючи розтяжку, треба бути готовим знайти поруч з нею і встановлену протипіхотну міну. Або звичайна ручна граната без чеки лежить на землі, а на неї покладена протитанкова міна. Такий пристрій розмінувати практично неможливо. Він знешкоджується і знищується на місці. Є ще міни із «сюрпризом». Бойовики на протипіхотну ставлять протитанкову. Коли знімаєш її, вибухають 600 грамів протипіхотної, а за мить ще і 9 кг протитанкової.

Російські найманці на Сході України й досі продовжують використовувати заборонені міжнародними договорами протипіхотні міни МОН-50 і ПМН-2. І вироблені вони саме в Росії, як зазначено на маркуванні, в м. Чапаєвськ Самарської області. Не гребують «шахтарі» і встановленням однією з найпотужніших мін — ОЗМ-72. Ця п'ятикілограмова радянська міна при підриві «вистрибує» на півметра, після чого в різні боки розлітається 2,5 тис. осколків. Якщо ж ці міни ставлять парою — це справжнє пекло. Під час вибуху людину буквально розриває навпіл.

Сапер Лопатюк уже мав нагоду ознайомитися і з новинками із «російського військторгу». Як, наприклад, ПОМ-2 — протипіхотною

осколковою міною натяжної дії, що перебуває на озброєнні російських підрозділів спецпризначення і застосовується за допомогою БПЛА. Їх виявили поблизу Авдіївки Донецької області. Ця міна встановлюється на ґрунт засобами дистанційного мінування і призначена для боротьби з особовим складом. Радіус її ураження становить 16 м. А виготовляється вона теж в Росії, на 912-му заводі вибухових речовин.

ВІДДУШИНА ДЛЯ САПЕРА – РОДИНА І ДВОРОВИЙ «СЕПАР»

Постійна напруга не минає безслідно. У чоловіка в 38 років вже багато сивини. За виконання бойових завдань він нещодавно

отримав відзнаку Міністерства оборони України «За зразкову службу». Це вже сьома нагорода офіцера. Окрім миротворчої місії в Іраку, за його плечима — три роки війни. Якби йому давали медалі за всі спецоперації, їх нікуди було б вішати. Для нього ж це звичайна робота.

А справжня віддушина для Анатолія — його сім'я. Коли він повертається із зони АТО, на подвір'ї приватної садиби Лопатюків у Новограді-Волинському вже панує радісна метушня. Дружина обіймає чоловіка, донька-студентка поспішає зі столиці додому, а поруч радісно крутить хвостом кумедне кудлате цуцення шляхетної породи «дворняга» з кличкою Сепар. Цей новий член родини з'явився у Лопатюків під час чергового повернення Анатолія зі Сходу. Щеня прибилося до військових у Кримському, і хоча на «саперного песика» так і не вивчилося, двір охороняє на «відмінно».

— На війні я солдат, як і всі, — говорить Анатолій. — Я вже не зможу там, де спокійніше. Це моє із побратимами життя. А відпочивати будемо після перемоги. Тож встигну ще й здійснити свою передвоєнну мрію — досхочу порибалити. У тиші, спокої, в рідній мирній Україні.

Юрій СМЕЛОВ

Де б він не з'являвся, його цікава, неординарна і непритаманна українцеві зовнішність завжди викликає в оточуючих приємний подив. Ще більше юнак став привертати увагу людей, коли одягнув однострій та розпочав кар'єру військового медика в зоні АТО на Сході держави

Щоразу, тільки-но він вирушає в місто, мешканці маріупольського району здивовано озираються на нього, особливо тоді, коли одягає свою підмінну форму армії Великої Британії. Ще більший подив викликає щира українська мова, якою темношкірий вояк звертається до продавчині в магазині, купуючи той чи інший товар, або ж запитує перехожого: «Перепрошую, пане, скажіть, будь ласка, котра година?» Як каже сам хлопець: «Втішає те, що з москалем мене ніколи не сплутають!»

Едгар Чарльзович Асіама вважає себе повноцінним українцем, адже народився і виріс в Алчевську Луганської області. Його

батько – африканець, мати – українка, в серці їхнього сина палає щира любов до рідної України. Так його виховали мама Любов і бабуся Лідія. Едгар ріс на українських традиціях, дотримувався народних звичаїв; з дитинства все, що його оточувало, було українським, щирим, милим, добрим, світлим. Хлопець був закоханий у рідне місто, в людей, які в ньому проживають. Любив ходити до школи та Луганського державного медичного університету, мав багато друзів. Але одного дня над його містом нависли чорні «хмари сепаратизму» і в житті юнака все докорінно змінилось. Люди стали звірями, друзі – зрадниками, місто загарбали вороги.

Едгар не змирився з тим, що рідний Алчевськ 2014 року окупували проплачені російські агітатори, а їхні прибічники вийшли на площі й розпочали будувати «руський мір». Його бентежило те, як «українці», які котрі ще вчора жили за рахунок української держави, прикрасивши свої груди «колорадською» стрічкою, зривали національні прапори і розтопували їх. Юнак був розлючений тим, що його однокласники і однокурсники підтримали цю хвилю сепаратизму і піддалися кремлівській агітації про створення так званої Новоросії.

А в тому, що ця війна Україні нав'язана, Асіама переконаний. Він стверджує, що це стовідсоткова окупація нашої держави з боку ворога, а ворог у нас один – Росія.

– Для мене особисто ці події – дуже болісне питання. Я не поділяю думку тих, хто стверджує, що ця війна нам нав'язана не ззовні, а є результатом внутрішніх політичних чвар, – говорить

солдат Асіама. – Коли я бачив, як нищилися українські прапори, розумів, що можу у свої 23 роки втратити Батьківщину.

Рішення його родини було одностайним – так жити не можна, тому після на диво успішного продажу квартири в Алчевську хлопець разом із мамою переїхав до українського Запоріжжя, отримавши статус вимушеного переселенця.

Після закінчення Запорізької медичної академії післядипломної освіти за спеціальністю «лікар загальної практики», вирішив іти до війська. Контракт підписав 15 серпня 2016 року. Свою військово-медичну кар'єру розпочав санітарним інструктором. Нині ж він медбрат у 61-му військово-мобільному госпіталі Військово-медичного клінічного центру Південного регіону.

За словами тимчасового виконувача обов'язків заступника начальника госпіталю з роботи з особовим складом майора Олександра Нелюба, солдат Едгар Асіама зразково виконує свої службові обов'язки, завжди є надійним помічником чергового лікаря і порадиником для кожного хворого.

– Він уважний до хворих. Хотілося б, щоб до українського війська приходили саме такі свідомо налаштовані на відповідальну і бездоганну службу люди, – говорить майор Олександр Нелюб. – Такі солдати завжди є опрою командира.

Колектив польового шпиталю привітно зустрів молодого спеціаліста, й у всьому йому допомагає. Тут є в кого повчитися: військові медики – профі своєї справи. Солдат Асіама переконався, що тут чудова база для набуття практичного досвіду військового лікаря. За мудрою порадою і настановами завжди можна звернутися до начальника хірургічного відділення майора медичної служби Віталія Мельника, а старший ординатор капітан медичної служби Вікторія Пала-

марчук навчить усіх тонкощів медицини.

Як говорить Едгар, нинішня його служба в польовому госпіталі – це гарний початок медичної кар'єри, адже якщо людина хоче чогось навчитися і прагне цього всім серцем, то завжди досягне бажаного результату. Молодий і перспективний медик Асіама має велике бажання в подальшому пройти респеціалізацію на анестезіолога. І з кожним днем наближається до цієї мети, накопичуючи величезний досвід у спілкуванні зі своїми колегами та тими, кого лікує.

Керівництво госпіталю позитивно розглянуло кандидатуру Едгара Асіама на офіцерську посаду. Тож у ближчій перспективі українська армія, зокрема війсь-

ково-медична служба, поповниться лікарем-лейтенантом.

Нині ж солдата Асіама залучили до чергувань у сортувально-евакуаційному відділенні. Адже будь-якої миті можуть привезти бійців, постраждалих від ворожих обстрілів.

Не лукавить юнак у тому, що грошовий аспект також відіграв роль у виборі служби у війську, але головним для нього був, є і буде патріотизм, з яким він живе і яким надихає всіх навколо.

– Я люблю Україну і завжди буду за неї стояти. Знаю, що швидких змін на краще не буває, і переконаний, що ми, українці, досягнемо бажаного результату, а головне здобудемо перемогу, – каже Асіама.

Олександр БІРЧЕНКО

VICTORY ВІКТОРА

У госпіталі було достатньо часу, аби розмірковувати і згадувати... Ще за місяць до важкого поранення Віктора Кардаша його товариш, екстрасенс, попередив бойового побратима: «Ти втратиш праву ногу. Але встоїш, не зламаєшся»

28 вересня 2015 року війна кардинально змінила життя Віктора. Але саме в цей не легкий час він зустрів нових друзів – відданих, справжніх. А ще – кохану! Заради неї чоловік знову вийшов на танцмайданчик, як і тоді, коли професійно займався хореографією. І для дівчини станцював свої улюблені хіп-хоп, танго, румбу і козацькі танці

...Того вересневого дня уламки міни, що розірвалася поруч, пошматували ноги Віктора. Кров була фонтаном – осколки розсікли артерію. Лікаря поблизу не було, тож молодшого сержанта відправили в госпіталь з недосвідченим водієм. Той заблукав путівцями, і замість двох годин діставалися медзакладу всі чотири. Знеболювального важкопоранений не мав, тож поїздка виснажила його. У Маріуполі, коли бійцю вкололи морфій, він моментально відключився, і наступні «подорожі» до Дніпра і Києва запам'ятав лише фрагментарно.

НА ФУТБОЛ У «ШВИДКІЙ»

Вже у столиці лікарям вдалося врятувати ліву ногу, а от щодо правої їхній вердикт був невтішним. Через загальну інтоксикацію почали відмовляти нирки. Після консилиуму Віктору відверто сказали: або протягнеш ще місяць-півтора, або тебе очікує ампутація як єдиний засіб зберегти життя. Кардаш – людина з почуттям гумору, під час підготовки до операцій... підбадьорював хірургів, жартував, мовляв, з однією ногою заощадить на шкарпетках. Згадує, що за чотири дні його «різали» кілька разів. І з усмішкою за кілька секунд, ніби порахувавши, уточнює – двадцять п'ять.

Одного разу, коли Віктор укотре відійшов після наркозу і відкинув ковдру, побачив – ноги немає! Відтяли аж за коліно. Попри

весь свій оптимізм, спочатку впав у розпач. Не знав, що робити. Тієї миті навіть промайнула думка вкоротити собі віку... Але одразу подумав про батьків: як же вони будуть без нього, якщо він щось собі заподіє?.. Мати-пенсіонерка і батько-інвалід потребують його допомоги. А як без нього буде домашній плеканець – такса Сосиска? І тоді чоловік для себе твердо вирішив: житиму!

Після останньої операції Віктор три години поспав і відразу після цього попросив, щоб його не тримали десять днів у реанімації, а перевели до звичайної палати. Лікарі намагалися відмовити впертого пацієнта від цього, наголошуючи, що тут його доглядатимуть кілька медсестер, а у відділенні лише одна на всіх хворих. Кардаш не розгубився і відповів, що навіть та дівчина буде постійно поруч із ним. Так надалі й було – хоча Віктор втратив багато крові й сильно схуд (зі зростом у 180 см важив лише 64 кг), утім не сумував. Завдяки своєму оптимізму за час перебування в госпіталі він став улюбленцем і відвідувачів, і медперсоналу, і волонтерів.

Першого ж вечора після останньої операції боєць попросив вивести його на вулицю. Сусід

Щасливе подружжя Кардашів мріє про велику родину з власни- ми і прийомними дітьми...

по палаті Валерій Удовік допоміг чоловіку. На інвалідному візочку, ще не відійшовши від наркозу, хлопець щасливо дихав свіжим осіннім повітрям. А вже наступного дня «непосидючий» хворий на візку самостійно відвідав у клубі медзакладу концерт групи ManSound. І там же у свого знайомого морпіха Юрія Шевчука, що прийшов провідати побратима, отримав квиток на... футбольний матч збірних України та Іспанії. Лікарі були шоковані: «Чоловіче, у Вас температура 39,5. Про що взагалі мова?» Той не розгубився і попросив самостійно перевірити «неправильний» градусник. Методом нескладних «маніпуляцій» отримав правильні 36,6. І мрія побачити великий футбол здійснилася – вже за чотири дні був на Олімпійському стадіоні, куди його доправили на «швидкій», з катетерами і крапельницями. І хоча того дня фортуна відвернулася від наших футболістів, у галасливого фаната від загальної атмосфери матчу та шквалу емоцій вболівальників температура таки дійсно впала до попередньо «навороженої»

36,6! Цими ж днями, коли не-посидючий пацієнт «ходив» по концертах і футболах, йому надійшла пропозиція взяти участь у соціальному медіа-проекті, що об'єднав 18 інвалідів АТО, які не втратили сили духу.

Одного дня хлопцю зателефонувала дівчина. Представилася Ольгою, сказала, що її брат Євген служив разом із Віктором у 1-му батальйоні морської піхоти і попросив провідати свого бойового побратима.

– Коли мені сказали, що в госпіталі лежить поранений хлопець, якого нікому провідати (батьки Кардаша мешкають у Миколаївській області), я негайно вирушила туди, – згадує Ольга Ціфринєць. – Так сталося, що моє життя також пов'язане з «чорними беретами». Батько був морпіхом на Північному флоті ще за радянських часів. Брат Євген служив у Феодосії в морській піхоті. Коли він пішов добровольцем у «Донбас», я продовжувала допомагати його побратимам з 1-го батальйону морської піхоти. 2014 року я була у справах у США, але дізнавшись, що військовим

потрібне екіпірування, негайно повернулася до України. Тоді, щоб перевезти надлишкову вагу військової форми, що зібрали разом з американськими волонтерами, довелося навіть взути берці 45-го розміру, видавши їх за свої...

Дівчина дорогою в госпіталь накупила вареників, фруктів. Але заходила до палати не в гуморі: таксист довів тільки до КПП, тож їй довелося нести важкі пакети, а ще підніматися на четвертий поверх. Тільки потім вона згадала, що в корпусі є ліфт! Захекана Ольга зайшла до палати і побачила «нешасного» морпіха, який весело щебетав з кимось телефоном і сміявся. «Ну і кому з нас двох зараз потрібна психологічна підтримка?» – подумала тоді. Позналилися і... проговорили до дванадцятої ночі. Це була п'ятниця, 13 жовтня.

16 листопада в Будинку офіцерів Віктору Кардашу вручали нагороду «За вірність морській піхоті». На банкеті на честь професійного свята «чорних беретів» до Віктора та Ольги підійшов спецпризначенець з «Альфи» і

сказав: «Вікторе, я хочу випити за твою дружину». У дівчини ледь виделка з рук не випала, адже вони ще навіть «офіційно» не зустрічалися!

З того дня молоді люди дедалі більше часу проводили разом. Хлопець приїжджав з госпіталю до родини Ціфринців додому – викупатися, поїсти домашніх смаколиків. Коли Віктор виписався, разом їздили у вихідні до церкви, відвідували музеї. Але це не можна було назвати романом, хоча, як з'ясувалося згодом, вони відчували симпатію одне до одного.

«ТИ ЗАВЖДИ В МОЄМУ СЕРЦІ»

– Коли я побачив, що Оля теж мені симпатизує, зрозумів, що час діяти, – згадує Віктор. – Одного разу на кілька днів «запозичив» у дівчини зі скриньки перстень, щоб не помилитися з розміром обручки. На медіа-проекті попросив тележурналістів підтримати мене. Ті погодилися допомогти.

З лютого 2016 року Віктор з Ольгою, її братом Євгеном та його дружиною були запрошені

на презентацію медіа-проекту до Національного музею Тараса Шевченка. Тоді Ольга була здивована тим, що невістка так ретельно готується до цього дійства – зробила шикарну зачіску, придбала нову сукню. З чого б це, адже це свято Віктора? Дівчина ще не знала про «змову» Кардаша з її рідними, яких під секретом попередили про подію, що мала відбутися на проекті.

Віктор перед тим, як освідчитися коханій, два тижні навчався ставати на коліно на протезі. Адже в нього обручка була захована в шкарпетці на лівій нозі.

– Найбільше я боявся, що Оля відмовить, – каже хлопець. – Адже ми з нею навіть не зустрічалися. Я написав щирі промову, але коли побачив її сльози, всі слова вилетіли з голови. Тільки запитав: ти вийдеш за мене?

– Коханий бере мікрофон і букет, повертається до мене, стає на коліно, – згадує Ольга. – Мене накрило хвилиною таких емоцій. Сльози рікою... Я сказала: «Так», і зал вибухнув оплесками. Вітя намагався надіти мені на палець обручку, але не встиг. На нас налетіли з поздоровленнями і обіймами родичі, друзі. Після

презентації Віктор почав всіх обдзвонювати і повідомляти: «Вона погодилася». З чого я зробила висновок, що всі, крім мене, були в курсі його планів...

А за п'ять місяців пара зіграла весілля на березі Дніпра! Свято допомогли влаштувати благодійники. Керівник агентства MIAWEDDING Міла Бригинець безкоштовно провела урочисту частину, яка організаторам обійшлася в 50 тис. доларів. Це була просто фантастика! Приголомшливі декорації, чудовий сценарій. Віктор вирішив одружитися у формі морського піхотинця. Після офіційної реєстрації в РАГСі наречений змінив форму на ексклюзивний костюм від кравця Олександра Ігнат'єва, пошитий спеціально для нього на Ukrainian Fashion Week. Ольга ж була вдягнена в білу весільну сукню від українського дизайнера Лілії Братусь.

Пара на кілька днів орендувала квартиру, оскільки в їхньому будинку жити було практично неможливо через велику кількість іноземних гостей. Їх завітало аж 90! Ольга понад десять років

працювала за кордоном, де у неї з'явилося безліч друзів, яких вона не могла не запросити. Були гості з Перу і США. Своїм американським друзям молодята навіть довірили давню українську традицію – стелити рушник. А до Кардаша завітали його бойові побратими, деякі навіть приїхали із зони АТО.

Присутніх на весіллі насамперед здивував Віктор своїми запальними танцями, які він виконував на протезі, і Ольга, яка під пісню «Водограй» разом з ним вчила іноземних гостей українським танцям. Дівчата з Америки не пропускали жодної української пісні! А якою щасливою була наречена, коли на сцену вийшла її улюблена співачка Наталя Бучинська!

Подружжя вирішило зробити весілля безалкогольним. Ті гроші, що планували витратити на спиртне, витратили на продукти для військових, які лікуються в госпіталі. А замість квітів просили дарувати м'які іграшки і дитячі книжки, щоб передати їх дітям у «Охматдит».

Літнього червневого вечора молодята в Гідропарку на Золотому пляжі ласували весільним тортом, насолоджуючись

Віктор здивував присутніх на весіллі запальними танцями, які він виконував на протезі

краєвидом вечірнього Києва. Пісочний аніматор показав у малюнках історію їхнього кохання, а завершив мальовничу розповідь Віктор – написав піском: «Ти завжди в моєму серці». Наречена розплакалася від щастя. А ще благодійники подарували молодятим весільну подорож Середземномор'ям.

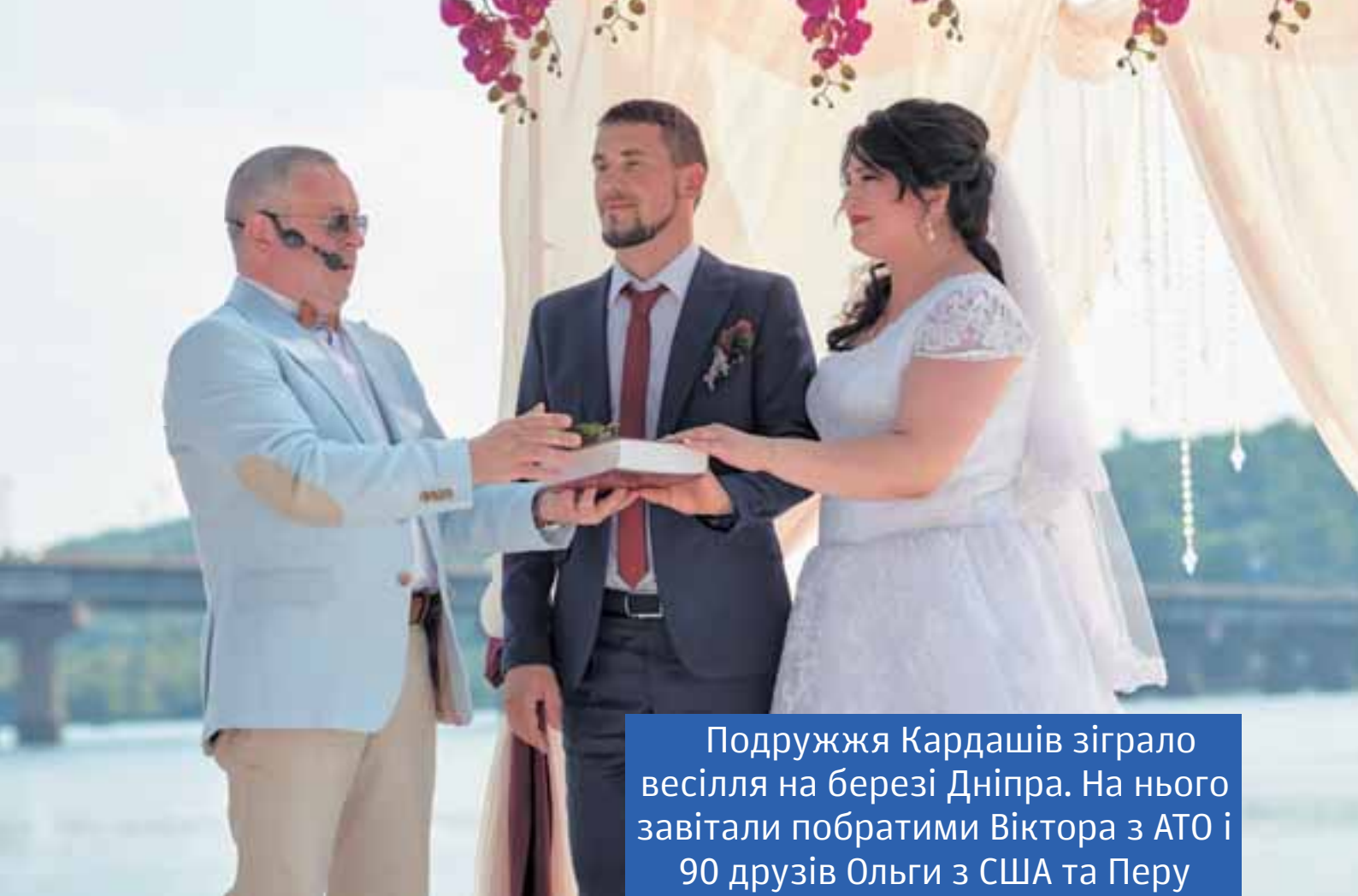
– Я вперше побував за

кордоном, – розповідає Віктор. – Ми чудово відпочили і знову взяли за роботу. Встигаємо спілкуватися з друзями, танцювати, грати в боулінг. Ольга родом з Донеччини. Нині із сім'єю винаймає квартиру в Ірпіні, викладає англійську мову в київській міжнародній школі. Один одного ми розуміємо з півслова, хоча я спілкуюся українською мовою, а Оля, яка народилася і виросла неподалік Горлівки, – російською. Ми мріємо про велику родину, в якій, окрім наших дітей, обов'язково будуть і прийомні. Але для цього потрібно власне житло. Війна забрала в родини дружини бізнес, а бойовики «віджали» будинок. Після служби брата Євгена в батальйоні «Донбас» Ціфринці на окупованій території є персонами нон-грата...

«НАШІ ХЛОПЦІ ЩЕ ТАНЦЮВАТИМУТЬ POLE DANCE...»

Вже за місяць після поранення Віктор Кардаш замовив собі протез ноги, а зараз знайшов роботу.

Подружжя Кардашів зіграло весілля на березі Дніпра. На нього завітали побратими Віктора з АТО і 90 друзів Ольги з США та Перу

— Я консультую людей з обмеженими можливостями як практик, — розповідає чоловік. — Раджу, як краще сідати з протезом, як вставати, підніматися сходами, рухатися. Заразом власним прикладом підтримую в хлопцях бойовий дух. Мрію якнайшвидше

впровадити в Україні спортивне протезування. Звичайний протез дуже важливий, але я хочу забезпечити молодим бійцям з АТО, які втратили кінцівки, реальну та безпечну можливість займатися спортом.

Наприкінці 2016-го Віктор

Кардаш як переможець медіа-проекту про ветеранів АТО отримав від благодійників сертифікат на професійне навчання в реабілітаційно-протезному центрі міста Гамільтон (Канада). Канадський протезист Чед Нільсон, вручаючи Віктору цю нагороду, сказав: «Впевнений, що Ви збережете всі знання у сфері протезування, що є в моїй країні. А повернувшись, зробите так, аби українські хлопці були здорові». Вже в лютому Кардаш із групою вітчизняних спеціалістів вирушить на кількамісячне навчання.

У кабінеті Віктора Кардаша висить фотографія, де він вже без ноги, після чергової операції, виконує танцювальні вправи на... пілоні. Чоловік мріє, щоб хлопці, які втратили кінцівки на війні, перемогли біль і страждання, і з оптимізмом дивилися в завтра. А він їм у цьому допоможе: «Ми ще станцюємо POLE DANCE! Нас не побороти! І будемо жити!»

Ігор ЛЕЖНЕНКО,
фото з сімейного архіву
Віктора і Ольги КАРДАШІВ

Після чергової операції Віктор виконував танцювальні вправи... на пілоні

ГОСПІТАЛІ І ГУМАНІТАРНІ ПРОЕКТИ

З таким великим навантаженням, як зараз, наші медичні установи потребують всього, починаючи від транспортних засобів і закінчуючи постільною білизною, складною медичною апаратурою, перев'язувальним матеріалом, ліжками і матрацами, медичними препаратами та хірургічними інструментами.

Наша мета - не залишити нікого наодинці зі своїм лихом і допомогти кожному, хто потребує медичної допомоги, після участі у бойових діях в зоні АТО.

РЕКВІЗИТИ ПРОЕКТУ:

ЄДРПОУ: 39532919

ПАТ КБ"ПРИВАТБАНК"

МФО: 300711

Р/Р: 26003052750292

НЕОБХІДНО В АТО

РЕКВІЗИТИ ПРОЕКТУ:

ЄДРПОУ: 39532919

ПАТ КБ"ПРИВАТБАНК"

МФО: 300711

Р/Р: 26006052747495

Перелік речей і необхідностей, які будуть завжди потрібні на фронті: предмети туалету і гігієни (мило, піна для гоління, зубна паста, рушники, шампуні, мазі), одяг (шкарпетки, труси, футболки, літнє взуття), продукти (кава, чай, цукор, сіль, консерви, одноразовий посуд, горіхи, вода, сигарети), техніка (генератори, інструменти, батарейки, ліхтарики, фляги, мішки, сірники, нитки/голки).

Це далеко не повний список того, що завжди необхідно на передовій. Будь-яка Ваша допомога буде доставлена хлопцям!

Контакти фонду «КРИЛА ФЕНІКСА»:

 м. Київ, пр. Степана Бандери, 21

 wings-phoenix.org.ua

ОТРИМАЙ СОЦІАЛЬНУ КАРТКУ УЧАСНИКА АТО

ПРИЗВИЩЕ ІМ'Я
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ УЧАСНИКІВ АТО

Реєструйся на сайті
UKRAZOM.ORG

Безкоштовна гаряча лінія

0 800 50 75 75*

*ДЗВІНКИ БЕЗКОШТОВНІ ЗІ СТАЦІОНАРНИХ ТА МОБІЛЬНИХ ТЕЛЕФОНІВ

- юридичні консультації
- медична допомога
- психологічна підтримка
- знижки у всеукраїнських торгових мережах
- освітні та оздоровчі програми
для учасників АТО та їх родин

КІБЕРФРОНТ

Російська Федерація продовжує використовувати весь наявний арсенал засобів проти нашої держави. Бої ведуться не лише на східному фронті, а й у кіберпросторі. Тільки у грудні об'єктами кібератак стали інформресурси Міністерства фінансів, інфраструктури, Пенсійного фонду, Держказначейства, Укрзалізниці, енергетичного сектору України. На щастя, нашому противнику не вдалося досягти значних успіхів. Вітчизняні IT-спеціалісти стверджують, що сліди кіберзлочинців ведуть до Росії, і зазначають, що ворожі хакери наразі тренуються. Але це не дає жодних підстав для самозаспокоєння. Адже повномасштабна кібервійна може розпочатися будь-якої миті...

Загострення геополітичного суперництва, поширення технологій, які дозволяють діяти в кіберпросторі та через нього, а також широке використання цифрових мереж – об'єктивні причини того, що кіберзагрози у світі лише зростатимуть. З цього приводу дослідна організація Juniper Research прогнозує, що обсяг світового ринку електронної комерції до 2020 року становитиме 8 трлн доларів США. Для порівняння: 2015 року це було лише 4,9 трлн доларів. Своєю чергою електронна комерція в багатьох аспектах залежить від захищеності цифрового банкінгу. Тож не випадково міжнародне видання

Forbes оцінює еволюцію ринку кібербезпеки з рівня 75 млрд доларів США 2015 року до показника у 170 млрд доларів 2020-го.

Розвиток ситуації навколо агресії Російської Федерації проти України, суспільно-політична обстановка в державі та особливо на Донбасі, наші позиції на міжнародній арені безпосередньо залежатимуть від надійної системи інформаційної безпеки, створення Україною потужного потенціалу кіберзахисту та його ефективної реалізації.

Москва продовжуватиме впливати на процеси в Європейському Союзі та США, аби підірвати єдність Заходу шляхом здійснення

кібератак, пропагандистських кампаній і політичних маніпуляцій. Кремль активізує ці зусилля 2017 року, щоби досягти своєї мети, яка передбачає зняття санкцій з боку ЄС та США. Саме такий прогноз дають фахівці приватної американської розвідувально-аналітичної компанії Stratfor.

Провідні країни світу збільшують розмір оборонних витрат, спрямованих на забезпечення кібербезпеки, стимулюють розвиток нових видів кіберзброї та збільшують інтенсивність своєї присутності в кіберпросторі.

Так у Чехії відкрився Центр боротьби з тероризмом і гібридними погрозами (СТНН). 20 співробітників центру, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ Чехії, вестимуть спостереження за підозрілими публікаціями в Інтернеті й викриватимуть фейкові новини, щоб перешкодити їхньому поширенню. Завданням центру буде також боротьба проти інтернет-пропаганди Кремля.

Спостерігачі пражського аналітичного центру «Європейські цінності» попереджають про зростання впливу ЗМІ, підконтрольних російській державі. Більшість дезінформації в Мережі з'являється, за даними чеської влади, з російських джерел.

Відзначається, що Центр боротьби з тероризмом і гібридними погрозами буде лише частиною масштабного проекту Чехії із захисту від кібератак. Так, на сьогодні в Національному центрі кібербезпеки працюють 42 офіцери, але вже до кінця наступного року відкриється новий офіс у місті Брно, розрахований на 400 осіб.

Празька газета Pravo повідомляє, що Міністерство оборони Чехії приймає на роботу хакерів. Особливе занепокоєння у Праги викликають намічені на 2017 рік парламентські вибори. Влада Чехії вважає, що Москва спробує вплинути на громадську думку в країні для підтримки проросійських партій.

Своєю чергою США вислали з Вашингтона та Сан-Франциско 35 російських дипломатів. Ці дії Держдепартамент вчинив як частину всебічних заходів у відповідь на втручання Росії у вибори США, а також систематичне переслідування американських дипломатів.

Також 29 грудня 2016 року адміністрація президента США Барака Обами ввела санкції проти дев'яти російських установ, компаній і фізичних осіб за «втручання у вибори» і «тиск на американських дипломатів», що

працюють в Росії. Під санкції потрапили ФСБ, ГРУ, компанії ЦОР Security, Автономна некомерційна організація «Професійне об'єднання конструкторів систем інформатики» та «Спеціальний технологічний центр».

Найбільш ефективні заходи вживає НАТО. Північноатлантичний альянс розширює (особливо в соціальних мережах) можливості комплексного впливу на інформаційну інфраструктуру противника, залучає до проведення інформаційних заходів недержавні структури у форматі державно-приватного партнерства тощо.

За результатами Варшавського саміту НАТО 2016 року кіберпростір офіційно визнано як четвертий домен для збройного протистояння (разом з наземним, повітряним та морським простором).

На виконання рішень саміту розпочато системну діяльність у зазначеному напрямі. Зокрема, 2017 року в Німеччині планують створити новий, четвертий, вид збройних сил, призначений для дій в інформаційному просторі – Командування кібер- та інформаційного простору (KdoCIR – Kommando Cyber- und Information sraum).

Бачення німецької сторони полягає в об'єднанні всіх структур, які виконують завдання в інформаційному просторі. Тобто тих, які відповідають за здійснення інформаційних та психологічних операцій, інформаційної підтримки дій військ, кіберрозвідки, кіберзахисту та активних дій у кіберпросторі, радіоелектронної боротьби, радіоелектронної розвідки, зв'язку, IT-забезпечення тощо.

Збройні Сили України на виконання положень Закону «Про оборону України», Воєнної доктрини України, Стратегії національної безпеки України та Стратегії кібербезпеки України мають використовувати глобальний кіберпростір для протистояння викликам у сфері забезпечення оборони держави, водночас зміцнюючи взаємовигідне співробітництво з питань кібероборони у військовій, воєнно-економічній та військово-технічній сферах з усіма зацікавленими країнами-партнерами.

Водночас на випадок збройного конфлікту (в особливий період) Збройні Сили України мають бути готові до виконання завдання щодо відбиття збройної агресії в кіберпросторі – ведення кібероборони держави.

У документах оборонного пла-

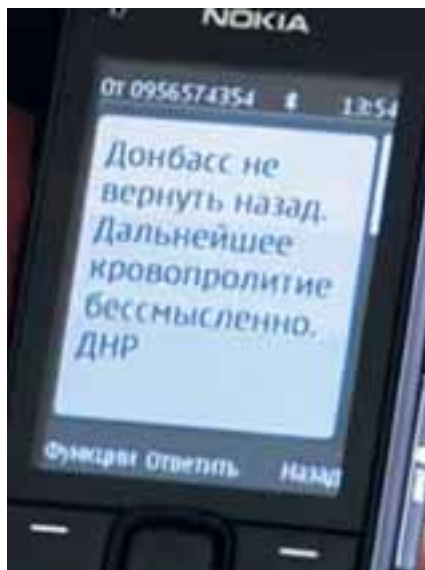
нування вже нормативно визначено та закріплено проблематику кібербезпеки, шляхи її забезпечення.

На думку вітчизняних фахівців, сьогодні ми перебуваємо в стані пасивної оборони. Йдеться переважно про моніторинг кіберпростору, виявлення та усунення відповідних загроз в інформаційно-телекомунікаційних системах тощо. Тому потребує подальшого розширення коло завдань для складових сектору безпеки та оборони щодо активних дій в кіберпросторі.

Отже в експертних колах держави дедалі більшого значення набуває думка, що найбільш системним та доцільним рішенням для умов нашої держави може бути створення в певній перспективі та за досвідом провідних країн-членів НАТО нового елемента у складі ЗС України – Командування для дій в інформаційному просторі.

«Кіберлікбез»

«Ваши генерали вас предали. С утра мы наступаем по всему фронту», «Здесь правит Новороссия. Скоро всех вас истребим». Багато хто з учасників АТО отримував такі смс-повідомлення або листи на поштові скриньки з

антиукраїнськими закликами, різноманітною недостовірною інформацією. Їхні родичі та близькі також.

Цілком очевидно, що наші бійці на передовій у районі проведення АТО повною мірою є об'єктами кібервпливу з боку противника.

Він активно намагається стежити за нашими військовослужбовцями через відповідні сторінки в соціальних мережах, за допомогою мобільного зв'язку або з використанням електронної пошти.

Тому обережне поводження з гаджетами та дотримання най-

До основних загроз проти України в кіберпросторі можна віднести:

- створення та застосування проти України військових формувань, які спеціалізуються на веденні військових дій та операцій у кіберпросторі;
- розвідувальну та підривну діяльність у національному сегменті кіберпростору, яка спрямована насамперед на дестабілізацію соціально-політичної обстановки в державі та створення умов для розширення агресії;
- протиправну діяльність у національному сегменті кіберпростору, яка спрямована на населення, порушення функціонування органів влади, виведення з ладу промислових об'єктів та інформаційної інфраструктури.

простіших заходів самоубезпечення, виключення поширення персональних даних та інформації про свою частину (навіть у вигляді звичайного знімку в колі друзів) сприятимуть збереженню життів та здоров'я особового складу та успіху дій підрозділу.

Також на перший план виходить медіаграмотність та інші складові персональної інформаційної безпеки державних чиновників. Адже принесена з дому флешка чи необачно відкритий в Інтернеті лист можуть стати шляхом занесення небезпечного вірусу. І як наслідок – заблоковані сайти, вимкнуті електростанції, аварії, техногенні катастрофи. Одне слово, дестабілізація соціально політичної обстановки в державі та створення умов для розширення російської агресії.

Тож маємо постійно пам'ятати: ворог не відпочиває, просто його хакери готуються завдати більш потужного удару.

Тетяна САВЧЕНКО

БРАТИ

Литва – найбільша держава серед країн Балтії. У цьому її перевага.

А в тому, що її територія відсікає Калінінград від решти РФ, міститься велика небезпека.

Саме через це російська пропаганда почала плести тенета навколо Литви. Особливо на початку 2000-х років, коли держава стала повноправним членом Північноатлантичного альянсу. Інтернет-ресурси, книги, медійний простір поширювали контент, що мав сприяти розпорошенню литовської нації. Агресія РФ щодо України, анексія Криму та бойові дії на Донбасі, остаточно переконали литовців у тому, яким небезпечним є такий сусід. Тож вони заходилися посилювати свою оборону. Консолідовані рухи започаткували самі громадяни, вступаючи до лав мілітарних структур, що нині набувають дедалі більшого значення та популярності.

Спілка литовських стрільців – плацдарм для миттєвого реагування

Журналісти, бізнесмени, парламентарії – ще далеко не повний перелік тих представників литовського суспільства, які взяли на себе додаткове зобов'язання: охороняти та захищати країну. Сплеск активності обумовили події в Україні.

Буквально за кілька тижнів після вторгнення «зелених чоловічків» на Кримський півострів литовці почали брати до рук зброю та поєднувати свої зусилля. Тож 2014 року Спілка стрільців, яка

має 100-річну історію, неабияк активізувала свою діяльність.

На сьогодні вдягнули військову форму та стали почесними членами організації близько 10000 литовців. Щоб приєднатися до стрільців, самого бажання недостатньо. Потрібно бути здоровим, не мати судимостей і протягом місяця пройти спецпідготовку в польових умовах. Ті, хто після випробного терміну не змінив своїх намірів, складають присягу: поцілувавши прапор, промовляють перед строєм товаришів лаконічну, але священну для кожного стрільця клятву «На славу Вітчизни!» Це своєрідна угода громадянина з на-

ПО ДУХУ

родом, ідентифікація його з історичним корінням та усвідомлення власної місії в загальній справі.

– У ті хвилини я відчував гордість за себе і за колег. Ми, цивільні люди, присягали допомогти обороні, – говорить стрілець Гарольдас Даубліс.

За два з половиною роки членства в організації власник невеличкої фірми Гарольдас дослужився до посади командира взводу. Майже весь вільний від роботи час він присвячує тренуванню своїх підлеглих і самовдосконаленню у військовій справі. Серед його колег по роті такі відомі особистості, як мер Вільнюса і члени Сейму. Та тут вони рівні: відвідують всі заняття,

включно з вогневою підготовкою і тактичними тренуваннями в полі. Графік доволі насичений. У середньому протягом місяця відбувається від 4 до 6 занять у вихідні та у вечірній час по буднях.

Таким чином литовці посилюють свою оборону. Спільці литовських стрільців надає підтримку оборонне відомство країни: організації передано 500 автоматичних гвинтівок, а її керівники отримують заробітну плату з бюджету Міністерства оборони Литви. Стрільці мають повний доступ до військової інфраструктури, зокрема полігонів та військових містечок. Держава також не стоїть осторонь питання посилення оборони за рахунок цивільного населення. Так, внесені відповідні поправки до законодавчої бази, які дозволяють членам Спільки литовських стрільців купувати зброю власним коштом.

І хоча таке ноу-хау викликало побоювання в деяких представників місцевих еліт, та на тлі загальної ситуації вони виявилися фантомними. Адже стрільці цілком усвідомлюють власну відповідальність за використання зброї. Тож за два роки не було інцидентів, які б дискредитували їх в очах суспільства. А прихильники Спілки стрільців стверджують, що вогнепальна зброя, яка зберігається вдома, може врятувати країну у випадку війни.

Очільник організації Людас Гумбінас переконаний, що таке нововведення не може негативно позначитися на спокої країни:

– Я вважаю, що в демократичній країні довіряти своїм співвітчизникам – це цінність. І наш Сейм довів, затвердивши поправку в законі, що довіряє своєму народові. До того ж наші члени вищі того, щоб порушувати закони, бо беруть зброю до рук тільки в єдиному випадку – захищати Батьківщину. Якщо вони триматимуть зброю у себе вдома і миттєво зможуть стати до оборони, то це вагомий стримуючий аргумент для агресора.

– Спілка стрільців – це специфічна структура, в якій вдало поєднані військова складова і суспільні потреби. Тільки так можна повною мірою гарантувати безпеку у країні, – переконаний Людас Гумбінас. – Адже люди об'єднуються навколо таких важливих цінностей, як патріотизм та самовіддача. Молодь виростає, відчуваючи гордість за те, що їм пощастило продовжити справу дідів та прадідів і на них рівняються інші. Ми будуємо суспільство, яке вміє і буде воювати.

Менше ніж 50 відсотків юних стрільців вступають у військові виші або поповнюють Добровольчу службу охорони краю. Та важливо, що вони повністю усвідомлюють свою причетність до загальної справи. Військовий однострій вимагає певної поведінки: змінюються життєві цінності, набуваються глибокі специфічні знання, виробляються лідер-

ські якості та активна громадянська позиція. Спілка литовських стрільців – основна громадська організація на державному рівні, яка має делеговане право займатися військово-патріотичним вишколом.

Крім неї, жодна структура не вчить молодь і старших цивільних громадян військовому мистецтву на такому рівні, щоб ті були додатковими силами армії в реальних умовах.

Рівні підготовки для кожного різні. Адже поряд із новачками до лав Спілки долучаються і професійні військові: добровольці, кадрові офіцери та офіцери запасу. Багато які з них мають чималий досвід ведення як бойових операцій, так і миротворчих місій. Тож таким профі пропонують посади інструкторів або тренерів.

Дехто із журналістів та експертів такий рух асоціює із партизанським. Та це далеко не так. Організація не є окремою цивільною армією з власною закупленою зброєю. Вона відстоює виключно безпекові інтереси держави та фінансується із бюджету оборонного відомства Литви. У випадку ж оголошення воєнного стану члени Спілки зобов'язані брати участь у бойових діях як підроз-

Командувач Добровольчих сил Литви підполковник Артурас Ясінскас (Arturas Jasinskaskas) і командувач Спілки литовських стрільців підполковник у відставці Людас Гумбінас (Liudas Gumbinas)

діл Збройних Сил, підпорядковуючись і власним командирам, і командуванню армії.

Добровольці на службі литовського війська

Порівнюючи український досвід з литовським, можна знайти

багато відмінностей. Одна з них – добровільна служба у Добровольчих силах охорони краю, які повністю інтегровані у сухопутні війська та є структурним підрозділом литовського війська. На відміну від українських резервістів литовські добровольці самі вибирають регіон і місце служби. Це вагома обставина, яка сприяє кількості та якості набору охочих у дану структуру. І хоча соціальними привілеями добровольці не користуються, їхня мотивація в іншому – робити цивільну кар'єру та бути військовим професіоналом. Адже рівень вишколу тут на найвищому рівні. І якщо Спілка стрільців готує платформу для оборони краю, то Добровольчі сили охорони краю є однією із потужних складових національної безпеки.

Міжнародні навчання та тренінги, миротворчі та стабілізаційні місії – всюди задіяні і добровольці. Серед них є професіонали, які були в гарячих точках. Командувач Добровольчих сил охорони краю полковник Артурас Ясінскас під час строкової служби на початку 90-х років два

Рівні підготовки для кожного різні. Адже поряд із новачками до лав Співки долучаються і професійні військові. Багато які з них мають чималий досвід ведення як бойових операцій, так і миротворчих місій. Тож таким профі пропонують посади інструкторів або тренерів

терміни відслужив у Хорватії. Він – серед перших потрапив туди у складі миротворчого контингенту. Має досвід ведення воєнних операцій в Афганістані, де протягом шести місяців виконував обов'язки начальника штабу групи, яка займалася відновленням провінції Гор.

– Починаючи з 1994 року, добровольці побували в Хорватії, Косові, Боснії, Іраку, Афганістані. Ніхто не відмовлявся їхати тоді, ніхто не відмовляється їхати і нині, – говорить полковник.

Єдина проблема – домовитися на роботі про відсутність на тривалий термін. В іншому перешкод немає. Особливо виявляє бажання їхати молодь. Адже перший термін контракту – 4 роки, після якого добровольці отримують солідну винагороду в 900 євро та можливість стати кадровим військовим чи вступити до військової академії. Тож вони випробовують себе в реальних бойових діях та набувають неоціненного досвіду.

Артурас Ясінкас називає своїх підлеглих *military-civilian* – військово-цивільними. Він каже, що, створивши такий структурний підрозділ, держава піклується і про загальну безпеку і про особистість, яка не бажає відволікатися від роботи, навчання чи сім'ї. Міні-

мальні витрати йдуть на підготовку, на утримання – майже нічого. На виході – професіонали, здатні виконувати і спецоперації, і такі специфічні завдання, як охорона кордону, державних об'єктів, допомога поліції тощо.

Шість територіальних батальйонів по 9-10 рот у кожному розміщені в районних центрах. Тож стрільці переважно воюватимуть там, де живуть та працюють. І тут важливий чинник часу. На відміну від військового підрозділу, вони за 3-8 годин можуть зібратися, взяти зброю та стати на позиції.

Структура була створена 1991 року. На той момент вона налічувала 16 тисяч осіб. Можливо, давався взнаки пострадянський стан суспільства і потреба нарощувати міць. З моменту вступу до НАТО роль цієї організації в Системі оборони Литви зменшилась, як і її загальна чисельність. Та нині небезпека з боку Росії знову змусила литовців повернутися до цього питання. Тепер Сили охорони становлять 4600 добровольців, і їхні лави постійно поповнюються. Серед них півтисячі професіоналів, які є командирами.

Щодо мотивації командувач каже, що вона не зникла. І те, що молодь у суботу чи неділю не просиджує у барі або за комп'ютером,

а їде на полігон, багато значить. Контингент, який служить, умовно поділений на три групи: 18-25 років, 25-35, 35-55 років.

Але побачивши, що в Україні саме старше покоління дуже віддано боротьбі з агресором, командувач намагається залучити на службу більш літніх громадян, тож розглядають питання збільшення вікового рівня до 60 років. Така служба привертає увагу і жінок. І хоча ні привілеїв, ні окремих підрозділів для жінок не існує, їх це абсолютно не лякає. Вони без проблем погоджуються на посади стрільця або кулеметника. Добровольців останнім часом побільшало: щомісяця на полігоні навчального полку базовий курс проходять по 80-100 новачків, серед яких стабільно 15-16 дівчат чи жінок. Навчання доволі інтенсивне: стрільба, подолання смуги перешкод, інженерна підготовка, орієнтування на місцевості та стройова підготовка.

– Я дивуюся, коли бачу жінок, які крокують поруч із чоловіками. Вони доводять, що не слабші. Інколи йдуть із рюкзаками, які більше за них самих, але завжди з хорошим настроєм. Їх переполюють думки про виконання поставленого завдання, – ділиться враженнями Артурас Ясінкас.

Оборона країни – справа комплексна. Тож особовий склад Добровольчих сил охорони краю залучають до спільних навчань з такими структурами та відомствами, як внутрішні війська, прикордонники, пожежники. Такі масштабні тренінги відбуваються у країні двічі на рік і є обов'язковими для добровольців.

– Із нарощуванням агресії з боку РФ ми кардинально переглянули підходи до нашої підготовки, – говорить полковник.

Добровольці до автоматизму відпрацьовують ведення воєнних операцій маленькими групами, а також ведення бойових дій в умовах міста, акцент робиться на вуличні бої.

Посилюється підготовка стрільців та снайперів. А постійний моніторинг ситуації дозволяє вибудувати систему охорони так, щоб максимально залучити всі наявні сили та діяти за призначенням: від гарантування безпеки об'єктів військової інфраструктури та надання допомоги місцевій владі під час стихійних лих до підтримки збройних сил НАТО на національній території та повного забезпечення готовності до мобілізаційного розгортання литовського війська.

Всі добровольці – від командувача до рядового живуть життям армії та держави. До цього вони ставляться не як до примусу, а як до своєрідного захоплення. Артурас Ясінкас каже, що вихідних у нього майже немає. Він ніколи не сидить у кабінеті, а перебуває з підлеглими в полях на навчаннях. Офіцер постійно спілкується з ними, щоб вони не почували себе відстороненими від реалій життя добровольців, щоб бути в курсі всіх їхніх проблем.

– Бачу, що вони пишаються своїм становищем у суспільстві. Особливо це помітно тоді, коли під час параду 23 листопада в День Збройних сил Литви вони крокують містом. Панує атмосфера єдності й гордості, – зазначає підполковник Ясінкас.

Сила в єдності

Воєнізовані організації Литви не стоять осторонь проблем України, спричинених російською навалою. Влітку 2014 року члени Спілки литовських стрільців організували відпочинок у таборах для дітей, чиї батьки постраждали на майдані Незалежності під час Революції гідності. Потім запросили дітей учасників антитерористичної операції.

А 2016 року Литву відвідали ліцеїсти Київського військового ліцею імені Івана Богуна. Гарольдас Даубліс, який був одним із організаторів цього заходу, розпо-

вів, чому запросили саме їх: – Ми подумали та вирішили, що саме ці діти мають спільні інтереси з нашими юними стрільцями. Адже табори в нас доволі специфічні, треба залучати тих, хто живе таким життям. Коли я привозив дітей 2014 року, це була своєрідна допомога тим, в кого постраждали чи загинули батьки. Нині ми разом тренуємося і відточуємо ази військової справи. Це корисно для обох сторін.

Ще один вагомий внесок у перемогу українців над зовнішнім ворогом зробили литовські стрільці, передавши станції переливання крові для медичних закладів Донбасу. Кошти збирали серед членів організації. Таке обладнання, укомплектоване сепаратором крові та запаювальником ПВХ трубок, доволі дороге. Лише для севєродонецької лікарні знадобилося 7 тисяч євро. До Маріуполя доправили також інвалідні візки. Партнери Гарольдаса, які стояли на Майдані, підказали, чого дуже потребують українці, і він особисто привозив в Україну цю допомогу.

– Ми зробили проект «Брати по крові». Так, нам вдалося закупити обладнання і передати його в лікарні Сєвєродонецька, Маріуполя та Краматорська. Коли їхали вчоргове, то завантажили в автобус десь 15 візків, – розповів Гарольдас Даубліс.

Тож литовські колеги переконані, що сила в єдності. І побороти спільного агресора, поєднавши зусилля легше, ніж поодиночі. Територіальні сили охорони краю та стрільці – це ті угруповання, які наділені великою перевагою – підтримкою суспільства. А полковник Артурас Ясінкас влучно зазначив: «Жодна армія не захистила свою державу лише силами професійних військових. Завжди свій внесок у перемогу роблять і громадяни. А якщо громадяни ще й організовані, то встояти та перемогти набагато простіше».

Галина ЖОЛТІКОВА

У січні 1919 року в Києві на багатотисячному зібранні людей було проголошено Акт злуки українських земель. Майже сто років минуло відтоді, українцям довелося пережити чимало страшних і трагічних подій, та, ставши єдиною і неподільною, Україна зуміла вистояти й здобути омріяну державність. Сьогодні, засвоївши уроки історії, українці знають, що тільки сильна власна армія може захистити рідну землю від ворога

ВОЄДИНО НАВІКИ

«Все починалося мирним, цивілізованим шляхом...»

Століттями землі, на яких проживали наші предки, були роз'єднані, перебуваючи під владою чужинців. Століттями наші прадіди проливали кров за чужі інтереси. Проте завжди плекали надію на об'єднання у велику українську родину.

Ідея соборності бере свій початок від об'єднання давньоруських земель навколо князівського

престолу в Києві, а її філософське коріння сягає часів Візантії. Протягом віків її намагалися втілити в життя Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах та Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович і Данило Галицький. А також українські гетьмани Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, Пилип Орлик. У XVIII-XX століттях, коли українські землі вже були поділені між Польщею, Московією, Румунією, Австро-Угорщиною,

цю ідею «проштовхували» у своїх працях кращі вітчизняні філософи.

І князі, і гетьмани жили за різних часів і різних історичних обставин, кожен по-своєму уявляв майбутнє України, але всі вони мріяли про соборну Україну. В роки Першої світової війни наші діди, які воювали як у складі війська Австро-Угорщини, так і Російської імперії, браталися на фронті. Але російський царат жорстко придушував будь-які

спроби вирватися з «братніх обіймів старшого брата».

У лютому 1917 року в Росії скинули «царя-батьку», а до влади прийшов так званий Тимчасовий уряд на чолі з О. Керенським. Звістка про цю подію до Києва надійшла на початку березня. А вже 4 березня за участю представників політичних партій і духовенства, студентства і громадських та культурних організацій, робітників і військових була проголошена Українська Центральна Рада. Її головою обрали Михайла Грушевського.

Десятого червня того ж року УЦР проголосила I Універсал, у якому зазначалося, що, «не відділяючись від усієї Росії, народ український повинен сам господарювати своїм життям»... Це була відповідь Тимчасовому уряду, який негативно поставився до проголошення Центральної Ради.

7 листопада того ж року в Росії стався державний переворот, до влади прийшли більшовики. Буквально за кілька днів, усвідомлюючи небезпеку, в Києві прого-

лосили створення Української Народної Республіки...

У листопаді 1918 року у Львові зібралися представники західноукраїнських політичних партій. І оголосили про створення Західноукраїнської Народної Республіки. Відразу ж після цієї події між урядами УНР і ЗУНР почалися переговори, метою яких було їхнє об'єднання. Воно розглядалося як реалізація прагнення українського народу, який впродовж століть був розділений, жити в одній державі, а також як засіб об'єднати сили в боротьбі проти Польщі, що зазіхала на українські землі. Правда, голова Української Національної Ради Євген Петрушевич застерігав від цього кроку. При цьому він посилався на думку американського президента Вудро Вільсона, який вважав, що народи Австро-Угорщини мають право на самовизначення, а Росію розглядав як єдину країну. Оскільки Наддніпрянська Україна входила до її складу, то,

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА:

Текст IV Універсалу ухвалили вночі на засіданні Малої Ради Української Центральної Ради. Документ містив чотири головні напрями: проголошення самостійності Української Народної Республіки, доручення Раді Народних Міністрів укласти мир з Центральними державами, оповіщення оборонної війни з більшовицькою Росією, а також декларування основ внутрішнього соціально-економічного будівництва й окреслення заходів для припинення війни з Центральними державами. Перед проголошенням IV Універсалу виступив голова Української Центральної Ради Михайло Грушевський. Голосували за документ поіменно: «за» було 39, «проти» – 4, утрималися 6 осіб.

як вважав Петрушевич, для Східної Галичини існувала загроза після такого об'єднання потрапити до складу Російської імперії.

Зважаючи на ситуацію, уряд Західноукраїнської Народної Республіки опинився в політичній і дипломатичній ізоляції. І змушений був звернутися по допомогу до УНР. Не переповідатимемо весь хід переговорів між ними, а скажемо лише, що вже 1 грудня 1918 року у Фастові був укладений договір, який передбачав «злуку обох українських держав в одну державну одиницю». А 3 січня 1919 року Українська Національна Рада Західноукраїнської Народної Республіки схвалила закон «про об'єднання з Наддніпрянською Українською Народною Республікою». 21 січня Всенародні збори ухвалили приєднати до УНР і Закарпаття, а вже 22 січня на Софійській площі зібралися тисячі людей. Про перебіг подій, що відбувалися того дня, пише у своїй книзі «На схилку віку» Левко Лукасевич.

«Стоїть морозний день, дерева вкриті інеем. З самого ранку місто має святковий вигляд. Скрізь національні прапори і транспаранти. На балконах будинків роз-

Якщо говорити про історичні уроки Дня Соборності, то вони полягають передусім у тому, що перед небезпекою втрати державності слід відкинути всі непорозуміння, всі внутрішні чвари, які, як показує наша історія, ніколи до добра не доводять

вішано килими й полотна з яскравими українськими малюнками. Особливо гарно удекоровано Софійську площу та сусідні вулиці. З-поміж них вирізняються будинок, де міститься центральна контора телеграфу, та дім Київського губерньського земства. Тут, на балконах, портрети і погруддя Тараса Шевченка, прикрашені національними стрічками, прапори. Член Директорії Федір Швець урочисто зачитав Універсал Директорії Української Народної Республіки:

«Іменем Української Народної Республіки Директорія оповіщає народ український про велику подію в історії землі нашої української. Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна

від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народна Республіка, Галичина, Буковина, і Угорська Україна, і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка. Однині народ український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднаними зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну самостійну Державу Українську на благо і щастя всього її трудового люду».

Один із творців Акту Злуки, державний секретар ЗУНР Лонгин Цегельський говорив про день 22 січня: «Це така дата, що її виучувати будуть напам'ять українські діти грядущих поколінь побіч таких дат, як дата Хрещення Русі, як битва над Калкою, як битва під Полтавою або зруйнування Січі».

«Наші нащадки матимуть власну державу...»

У листопаді 1920 року Українська Народна Республіка припинила своє існування: її територія потрапила під владу більшовиків. Їхнє панування тривало до серпня 1991 року. За часів СРСР ні про яку соборність України і мови не могло бути. Події січня 1919 року можна було згадувати лише як «намагання українських буржуазних націоналістів створити свою державу». Ті ж, хто наслідкував згадувати їх в іншому ключі, за часів «товариша Сталіна» безслідно зникали в тюрмах НКВС, а пізніше, при «дорогому Леоніді Іллічі», опинялися в психлікарнях або ж за колючим дротом.

– У роки радянського тоталі-

Молодь впевнена: «Тільки об'єднані, ми побудуємо сильну країну»

Сьогоднішня справа ставить перед кожним з нас завдання єднання для захисту державної незалежності України, підтримки Української армії

тарного режиму проголошення незалежності УНР і День Соборності зі зрозумілих причин не відзначалися. Адже із утвердженням влади російських більшовиків ці «контрреволюційні свята» намагалися стерти із суспільної свідомості. Однак пам'ять про об'єднання УНР і ЗУНР в єдину Українську державу українці зберігали, насамперед жителі Західної України й українська політична еміграція у країнах Європи й Америки.

Перше офіційне відзначення свята Соборності на державному рівні відбулося 22 січня 1939 року у столиці Карпатської України м. Хусті. Це була наймасовіша за 20 років перебування краю у складі Чехословаччини демонстрація українців – понад 30 тис. осіб.

Отже 22 січня ми згадуємо дві рівнозначні за вагою події української історії: проголошення незалежності Української Народної Республіки 1918 року та Акт Злуки українських земель рівно за рік –

1919-го, – каже начальник відділу Українського інституту національної пам'яті Павло Подобєд.

І це свято не вдалося стерти з людської свідомості – 21 січня 1990 року – за понад півтора року до проголошення незалежності – близько 3 мільйонів людей взяли за руки, з'єднавши Львів і Київ. Живий «ланцюг» проліг через Стрий, Львів, Рівне, Житомир і закінчувався аж у Києві. Його початок у Івано-Франківську був зумовлений тим, що саме це місто, яке на той час мало назву Станіславів, 1919 року було столицею ЗУНР. У ланцюгу об'єдналися – за офіційними даними – близько 450 тисяч осіб. А за неофіційними – від 1 до 5 мільйонів.

Давньогрецький філософ Сенека стверджував, що «історія час від часу дає нам гіркі уроки, і люди, щоб не пожинути тяжких наслідків, мають робити правильні висновки». У 20-х роках минулого століття ми отримали урок, надто трагічний за своїми наслідками: не створивши власної дер-

жави, українці згодом втратили десятки мільйонів життів.

– Якщо говорити про історичні уроки Дня Соборності, то вони полягають передусім у тому, що перед небезпекою втрати державності слід відкинути всі непорозуміння, всі внутрішні чвари, які, як показує наша історія, ніколи до добра не доводять.

День Соборності вчить нас також і того, що вкрай важливо підтримувати та розбудовувати власні Збройні Сили, поважати українського вояка – єдиного і надійного захисника України. Це нам відомо теж з історії. Адже лише в окупованій Україні, тільки після знищення українського війська Москва затягла Україну в своє ярмо, змогла організувати Голодомор та фізично розправитись над політичними опонентами, – наголошує начальник відділу Українського інституту національної пам'яті Павло Подобєд.

Сергій ВАСИЛЬЧУК

КРУТИ: УРОКИ МИНУЛОГО

Бій під Крутами 29 січня 1918 року, коли декілька сотень українських юнаків вступили у смертельний поєдинок з більшовицькою ордою, затримавши її просування до Києва, був ними – з воєнного погляду – програний. Але до української історії він увійшов як приклад готовності молодих людей жертвувати – заради України – власними життями. Тоді банді Муравйова, яка налічувала близько 4 тисяч червоноармійців, протистояли лише 420 студентів, гімназистів і козаків «Вільного козацтва»

Серед оборонців України не було добре вишколених – у військовому сенсі – вояків: лише деяким з них довелося повоювати на фронтах Першої світової. Попри те, хлопці свідомо перепинили шлях більшовицькому війську, яке сунуло на Київ. За часів СРСР втокмачувалось, що

тоді під Крутами бій прийняла «буржуазно-націоналістично налаштована молодь, яка захищала інтереси капіталістів і поміщиків».

– Такі твердження інакше, як маячнею, важко назвати, – каже заступник директора Національного військово-історичного

музею України Ярослав Тинченко. – Це були вихідці зі звичайних українських родин, які палко любили Україну. Саме через це, знаючи про смертельну небезпеку, яка на них там чатувала, вони пішли захищати рідну землю.

Наприклад, Микола Ганкевич походив з родини священика. Дитинство хлопчини минуло на Білоцерківщині. Спочатку навчався в Олександрівській київській гімназії, а 1917 року перевівся до восьмого класу Другої української гімназії імені Кирило-Мефодіївського братства. Разом із ним граніт науки гриз і Павло Кольченко, який походив із селянської родини, що мешкала на Житомирщині.

Олександр Бороzenко-Конончук теж був серед тих, хто взимку 1918-го виступив на захист України. А перед цим юнак

навчався у Київській земській фельдшерській школі при Кирилівській лікарні (нині – Київський перший медичний коледж), працював у лікарнях Київської губернії. 1912-го був призваний до армії і відправлений на фронт. Повернувшись додому, вступив на правничий факультет Українського народного університету. Почувши, що формується загін для відбуття під Крути, відразу записався до нього.

«Всі ми були молодими, сповненими великого бажання жити і творити, всі ми мали батьків, братів і сестер, коханих дівчат. А ще ми понад усе любили свою Україну – нещасну, замордовану Російською імперією. Вирушаючи під Крути, ми чітко усвідомлювали, що там на нас чекає. Але смерті не боялися, бо прагнення бути, нарешті, вільними, було сильнішим за страх, – згадував у 30-х

роках Аверкій Гончаренко – один із учасників бою.

Тоді під Крутами загинуло близько 30 українців. А ось втрати більшовицьких військ сягали 250-300 осіб. Неправдоподібно звучить? Проте збереглися свідчення самих червоноармійців, які були вкрай розлючені тим, що «якісь шмаркаті студенти пошматували нас, як хлоп'ят».

Долі захисників Крут

– У кожного з них вони склалися по-різному, – говорить Ярослав Тинченко. – Наприклад, колишній учень Кирило-Мефодіївської гімназії Леонід Буткевич став старшиною Армії Української Народної Республіки, брав участь у багатьох боях із більшовиками. У 1921–1923 роках він перебував у таборах інтернованих у Польщі, а потім жив і працював у Франції.

Організатором Студентського куреня був виховател ь Володимирського Київського кадетського корпусу полковник Василь Сварика, оскільки йому на той час вже виповнилося 60 років, був найстаршим серед оборонців рідного краю. Зважаючи на

поважний вік, пан Василь був змушений залишитися в Києві. Та восени 1919-го, коли білогвардійці захопили місто, вони мобілізували старого полковника. Згодом Сварика опинився у Криму, де у грудні 1920 року був заарештований чекістами й відразу ж страчений.

Досить цікаво склалася доля юнаків 1-ї Української військової школи імені Богдана Хмельницького. Майже всі вони залишилися на службі в Армії УНР. Наприклад, сотник Яків Рябоконт-Рогозарозанов, який походив із міста Цибулів, що на Київщині, продовжив службу в 1-му Українському полку морської піхоти, а 1921 року взяв участь у Другому

зимовому походу на чолі з Юрієм Тютюнником.

Після розгрому цього рейду він зумів уникнути більшовицького полону й перебрався до Польщі. Там і помер 1937 року. Його бойовий побратим поручик Іван Грушецький готував старшин для Армії УНР. Згодом став священником на Волині. У вересні 1939-го, в перші дні так званого визвольного походу Червоної армії на Західну Україну, його схопили й кинули до в'язниці, де він помер.

Багато хто з учасників бою під Крутами у 1920-ті роки здобув цивільний фах. Так, Микола Кірічок, перебравшись до Чехії, закінчив тамтешню господарську академію. Після цього працював у Варшаві.

Один із крутян Сергій Захвалінський, уродженець міста Носівка на Чернігівщині, здобув фах інженера, але потім за контрактом служив офіцером у польській армії. Ще 1920-го, коли був старшиною Кінного полку імені Максима Залізняка, він на чолі кінного роз'їзду полонив цілу роту червоноармійців.

Жоден з учасників бою під Крутами до проголошення Україною незалежності, на жаль, не дожив: останні з них пішли з життя у 1970-1980 роках минулого століття. Їхні могили розкидані від Києва до Нью-Йорка.

Поразка чи перемога?..

Події січня 1918 року під Крутами усіляко спотворювалися не лише під час панування в Україні радянської влади. І сьогодні російські історики, насамперед з числа

наближених до Кремля, стверджують, що юнаки загинули даремно, оскільки війська Муравйова все ж увійшли до Києва. Так, муравйовці захопили місто, де, між іншим, відзначилися нечуваною жорстокістю до мирного населення. Але не слід забувати неспростовний факт: бій під Крутами стримав більшовицький наступ на чотири дні. Їх вистачило для укладення Брест-Литовського миру, завдяки чому УНР як державу визнали на міжнародному рівні.

Тим, хто стверджує про ганебну поразку героїв Крут, нагадав би, що червоноармійців було більше українців у десять разів, а втрати противника теж

були приблизно вдесятеро більшими за наші!...

Бій під Крутами – це одна з багатьох трагедій в історії нашого народу, яких він зазнав від російсько-більшовицької влади. А ще вона переконливо доводить, до яких наслідків призводять чвари між політиками, неузгодженість дій перед обличчям ворога, який зазіхає на нашу землю. Ця історія актуальна і сьогодні, коли ворог зі сходу вкотре намагається позбавити нас державності. При цьому діє підступно, вдаючись до різних провокацій, намагаючись розколоти українське суспільство. Пам'ятаймо про це!

Сергій ЗЯТЬЄВ

ДЯДЬКО ЕДИК

Ситуація у Краматорську ставала дедалі більш напруженою. Частина обдурених російською пропагандою мешканців висловлювала безапеляційну підтримку формуванню сепаратистів та готувалася до проведення референдуму. Багато було й тих, хто поповнював лави незаконних збройних формувань. Заохочувалися доноси та зрада. Та, попри все це краматорці, які без України не уявляли свого життя, стали на її захист, всіма силами допомагаючи українським військовим. Серед них і він. У свій перший похід на заблокований сепаратистами аеродром, який утримували українські десантники з 25-ї бригади, чоловік взяв медикаменти та трохи домашніх харчів. Йшов пішки. Саме ця прогулянка стала стартовою у низці стежок та маршрутів, якими нашим бійцям доставлялися їжа, одяг та ліки. А головне – передавалася впевненість, що серед жителів міста є чимало патріотів

«Дядько Едик», «мобільний Едик» – так із вдячністю наші воїни називали Едуарда Кулініча, одного з перших волонтерів.

Робити все самому ставало дедалі важче, збирати команду в окупованому місті – небезпечно. А перелік необхідних десантникам речей щодня збільшувався. Представник командування батальйону на краматорському аеродромі познайомив Едуарда з іншим волонтером – Юрієм, який допомагав нашим. Тож удвох стало веселіше. Юрій мав досвід військової служби. Саме йому належала ідея доставити на аеродром велику кількість новорічної піротехніки. Її використання дозволило десантникам економити боєприпаси, показувати бойовикам, що мають їх достатньо.

Неабияка мужність та витримка потрібні, щоб зважитись на такий вчинок. Адже коли б сепаратисти затримали машину, наповнену піротехнічними виробами, пояснити, для чого вони потрібні у власному побуті, було б неможливо.

Згодом до команди волонтерів долучилися ще двоє однодумців – Юрій Федорченко та Андрій Русін.

Коло діяльності поступово розширювалось. З травня 2014 року допомоги потребував і

5-й блокпост, встановлений між Слов'янськом та Краматорськом. Службу на ньому несли бійці 25-ї бригади та підрозділу Нацгвардії. Централізовані поставки на «Стеллу», як називали цей блокпост місцеві, були майже неможливі. Адже обидва міста були захоплені незаконними збройними формуваннями. Тож одного разу, коли після узгодження з командуванням переліку необхідних речей волонтери під'їхали на блокпост обхідними стежками, їх оточили бійці, яких не повідомили про візит. Після бурхливого діалогу ситуація прояснилася. Та неприємності того дня не скінчилися. Дорогою назад машина волонтерів потрапила у так звану путанку – інженерне загородження зі сталевго дроту. Автомобіль зупинився і добре проглядався як з гори Карачун, так і з боку зайнятого сепаратистськими формуваннями Слов'янська.

На додачу до всього почався мінометний обстріл. Волонтери вирішили повідкручувати колеса, щоб звільнитися з пастки, а потім якомога швидше виїжджали полем, колись засіяним соняшником. У Краматорську головне було «не спалитися», бо брудна машина привертала до себе увагу.

**Едуард Кулініч,
з перших днів
допомагав українським
бійцям, потайними
стежками потрапляв
до військових на гору
Карачун, оточений
аеродром і блокпости,
доставляючи продукти
та спорядження.
Попри жахи полону,
вийшовши на волю,
продовжив допомагати
українській армії.
Нагороджений орденом
«Народний Герой
України»**

Допомога українським воїнам стала невід'ємною частиною повсякденного життя «дядька Едика».

– Якось, повертаючись з міста Бахмут, довелося йти пішки в Краматорськ через передмістя Слов'янська – село Черевковку. Дуже незвично було спостерігати покинуті домівки, розбиті шибки у вікнах школи, огорожі з мішків з піском. Не чути було гавкоту собак та крику півнів – буденних ознак життя приватного сектору. Декілька місцевих жителів, які зустрілися дорогою, попередили мене, мовляв,

25-та окрема повітряно-десантна бригада – це криголам АТО, адже саме вони першими стали на захист Батьківщини

не йдуть у той бік, бо там «укри» і вони вб'ють. Зробив вигляд, що дослухався до їхньої поради, а сам зателефонував хлопцям на блокпост. Вони попросили цигарок, тож купив їх і пішов далі. Знав, що за мною стежить снайпер бандитів, тому, не сповільнюючи ходу, непомітно залишив нашим пакунок. А для ворожих очей частину дороги продовжував іти з піднятими вгору руками, – згадує Едуард Кулініч.

У ніч з 4 на 5 липня йому зателефонував схвилюваний офіцер 25-ки та повідомив, що при знищенні колони сепаратистів на 5-му блокпосту відбувся важкий

бій, під час якого декілька бійців дістали поранення і потребують негайної медичної допомоги. Якщо їй не надати – до ранку вони можуть не дожити. Вагень не було. Порадившись, Едуард та Юрій Федорченко вирішили їхати на світанку. Це врятувало життя і самих волонтерів. Бо коли б їхня машина виїхала раніше, вони мали величезні шанси зіткнутися з колоною Гіркина, який тікав зі Слов'янська тими ж манівцями, якими вирішили скористатися волонтери. Поранених воїнів розмістили в машині «дядька Едика» та замаскували ковдрами. Юрій рушив уперед і подавав сигнали світлом стоп-сигналів, коли можна було їхати. Чоловікам вдалося перевезти поранених хлопців на 4-й блокпост, що був розташований у Малинівці, та своєчасно передати до рук військового лікаря. За декілька днів після цієї тривожної подорожі з'ясується, що дорога, якою пробиралися волонтери, була замінювана, тож тільки Богові відомо, як їм вдалося неушкодженими дістатися місця призначення.

25-та бригада просунулася далі, а за нею і волонтери з Краматорська. Під час чергового виїзду на лінію зіткнення 4 серпня волонтери прямували до звільненого напередодні села Контарне Шахтарського району, де в той час розмістилися українські десантники. Дорога пролягала полями. І так сталося, що колона з двох волонтерських машин збилася з маршруту.

Місцеві охоче підказали їм найкоротший шлях до «нашого блокпоста». Тільки поняття «наші» в кожного з них було своє. Маши-

на «дядька Едика» потрапила на блокпост сепаратистів першою. Історію про комерсантів, що розвозять харчі, аби заробити грошей, він вигадав за мить. Це врятувало життя. Але значно важче було пояснити наявність у машині військових шоломів. Так Едуард та Сергій Гаков, який перебував з ним у машині, потрапили до полону. Юрій їхав слідом і, побачивши, що сталося, зміг вчасно зорієнтуватися та розвернути машину в інший бік. Опинившись на безпечній відстані, він сповістив українське командування, що трапилося з його товаришами.

Згодом працівники СБУ організували обмін волонтерів та двох бійців ЗСУ на сина одного з ватажків бойовиків. Обмін стався 25 серпня. Це був перший вдалий випадок визволення волонтерів з полону.

5 липня 2015 року на місці, де був розташований 5-й блокпост і де відбувся запеклий бій, який обірвав життя українських бійців Олександра Серебрякова та Романа Менделя, було встановлено обеліск. Ініціював встановлення пам'ятного знаку Едуард Кулініч. Під час відкриття обеліска відбулася церемонія нагородження орденом «Народний Герой України». Серед відзначених цією почесною нагородою був і «дядько Едик».

Команда краматорських волонтерів і нині допомагає визволяти рідну землю від окупантів. Щодня власним прикладом вони доводять, що для перемоги необхідно так мало і водночас так багато – жити з Україною в серці.

Валерія КРОТЧЕНКО

VIK-TAILOR

ІНОВАЦІЙНЕ УКРАЇНСЬКЕ ЕКІПІРУВАННЯ

**НАЙКРАШІ ЦІНИ
ГАРАНТУЄМО**

Великий асортимент товару, прями поставки із Європи під замовлення!
Висока якість, ціни від виробника, пошив індивідуальних, оптових замовлень товару.

Для військовослужбовців та учасників АТО персональні знижки до 20 %

- Рюкзаки
- Перчатки
- Камуфляж
- Військовий одяг
- Одяг для охоти та риболовлі
- Головні убори
- Тактичне спорядження
- Палатки
- Кросівки
- Ботинки
- Берці

Чекаємо на вас в Києві:
ст. метро Лук'янівська
вул. Мельникова, 32
(біля Інституту КІМО)

+38 (073) 121 24 16
+38 (068) 965-69-61
vk.com/viktaylor
viktaylor1@gmail.com

Ми працюємо: понеділок-п'ятниця 9.00-20.00, суббота 10.00-17.00

Основний життєвий план: побудувати будинок, посадити дерево і виростити сина він успішно здійснив ще на початку своєї трудової діяльності. Сьогодні предметом його гордості є надання допомоги воїнам, які захищають нашу країну на Сході

За час проведення АТО житель села Малодолинське, що на Одещині Володимир Барбул разом із товаришами-волонтерами відремонтував і відновив понад п'ятдесят легкових і вантажних автомобілів, тягачів для підрозділів нашого війська. Особливо тісні стосунки він підтримує з особовим складом 28-ї окремої механізованої бригади, де несуть службу багато його земляків.

Влітку 2014 року допомога волонтерів була вкрай необхідною. Саме тоді Володимир та його одноподумці розпочали збирати й відвозити продукти харчування, предмети гігієни, засоби індивідуального захисту, одяг, взуття у військові частини, які дислокувались у Миколаївській, Донецькій

та Луганській областях. Щонеділі вони влаштовували благодійні марашони зі збору коштів для воїнів АТО.

– Стояли з продуктовими візками біля супермаркетів, ринків, закликали людей допомагати нашій армії. А одного дня до нас підійшов житель Чорноморська і запитав, чи не потрібний нам автомобіль ГАЗ-66, який він свого часу придбав для себе. Щоправда, машина перебувала не в робочому стані, але в душі щось підказувало, що обов'язково зможу, зроблю, відремонтую, – згадує Володимир.

З того першого «шишарика», який завдяки допомозі інших технічно підкутих ентузіастів їм вдалося в досить стислі терміни

оживити, власне, все і почалося. Поки ремонтували машину, знайшовся на неї замовник – один із підрозділів, що виконував бойове завдання в найгарячішій на той час точці АТО – селищі Піски біля Донецька.

Машину доправили тягачем MAN спочатку в Запоріжжя, а звідти вже своїм ходом до місця призначення.

Коли дісталися Донбасу, неподалік Великомихайлівки зламався трамблер. Волонтери мусили зупинитися в чистому полі. Тоді між російськими найманцями та українськими військовослужбовцями ще не існувало ніякої лінії розмежування, локальні бойові дії велися в найнесподіваніших місцях.

– З побоюванням прислухалися до хаотичної стрілянини та три-возможно вдивлялися в дорогу і машини, що їхали повз. Коли поруч з нами зупинилася «Нива», і водій поцікавився, хто ми і куди прямуємо, мимоволі насторожилися. На щастя, побоювання виявилися марними. З нами розмовляв наш цілком проукраїнський місцевий фермер. Він і зателефонував своєму товаришеві, який вже за півгодини підвіз потрібний трамблер, і авто знов завелось, – продовжує Володимир Барбул.

Далі волонтери вже без пригоди доїхали до місця призначення та передали машину бійцям одного з добровольчих батальйонів. Для них вона стала першим у підрозділі позашляховиком, яким перевозили особовий склад, боєкомплект. І вона ж тягнула на буксирі міномет «Василек».

В інших військових підрозділах відчувався великий дефіцит транспортних засобів і будь-яка машина була на вагу золота.

Тому, повернувшись з першого небезпечного відрядження додому, волонтери продовжили свою важливу справу, шукаючи та відновлюючи стару, списану техніку. Вони ходили та роз'яснювали суть проблеми керівникам різних підприємств, приватних господарств. Багато небайдужих людей самі пропонували їм допомогу. Завдяки цьому вже невдовзі волонтери передали на потреби нашим воїнам автомобіль англійського виробництва «Опель-Зафіра» з правим кермом, який раніше тривалий час простояв у гаражі в одного з одеських моряків. Підремонтуючи, його відправили до мобільного госпіталю під Маріуполь.

До речі, плануючи спосіб доставки цієї автівки до зони АТО, Володимир і його товариші придумали дуже корисне пристосування для транспортування машин – спеціальний одновісний візок. Ноу-хау полягало в тому, що на візку були встановлені два колеса машини «Волга». В підсумку за металевою напрямною

«Опель-Зафіра» своїм ходом за-кочувався передніми колесами на платформу візка, там закріплювався, а після буксирування платформа розбиралася.

І таких несподіваних технічних рішень за час поїздок у район АТО було придумано чимало. Тепер Володимир вже з усмішкою згадує перші винаходи й помилки. Волонтери завжди добре розуміли, що на їхню допомогу дуже чекають на передовій, і це додавало їм сил, стимулювало впевнено долати будь-які труднощі та не звертати уваги на невдачі. Так, іноді бракувало коштів, часу, іноді підводили люди, яким волонтери вірили. Але, попри все, вони продовжували робити свою корисну справу. До кінця 2014 року вони відвезли на передову відремонтовану «Газель», «Фольксваген Транспортер» і дві кабіни для автомобілів «Урал».

На той час у групі Володимира Борбула працювало декілька по-справжньому майстровитих людей: Олександр Лоренс, Микола Пишної, Андрій Погодін, Олександр Мельниченко. Саме з ними – висококласними ремонтниками, фахівцями широкого профілю та надійними й вірними друзями він проїхав сотні кілометрів фронтовими дорогами Донбасу від Широкиного до Станиці Луганської. З ними ж потрапляв під мінометні та артилерійські обстріли.

До речі, хлопці не обмежувалися ремонтом і відновленням лише цивільного транспорту. Завжди з готовністю відгукувалися на прохання про допомогу щодо ремонту спецтехніки. А особовий склад 28-ї омбр і досі з вдячністю згадує про дев'ять відремонтованих тягачів МТЛБ. Основну частину роботи тоді взяли на себе підприємець Олександр Лоренс та його батько, який працює на одеському авторинку. Вони ж виконали дуже великий обсяг трудомістких робіт з ремонту «джипа» для морських піхотинців.

Так сталося, що по суті волонтери-технарі пройшли разом із бійцями 28-ї окремої мехбригади весь їхній бойовий шлях. Поруч із ними були в таких «гарячих точках», як Мар'їнка, Красногорівка, Павлопіль, де точилися серйозні бойові дії. І сьогодні залишаються для них вірними бойовими соратниками-однополчанами.

Телефон Володимира не змовкає і нині. Майже кожні п'ять хвилин хтось йому телефонує. Знову комусь терміново потрібна допомога, порада. Щодня надходять замовлення на ремонт, закупівлю запчастин, інструментів тощо. Він намагається нікому не відмовляти, навіть якщо не вистачає коштів. І так вже майже три роки. І в цьому сенсі Володимир є яскравим прикладом наслідування для інших.

Олександр КІНДСФАТЕР

КОМАНДА ЗДОРОВ'Я

Вони рідко стають героями репортажів, але часто від їхнього професіоналізму та оперативності залежить життя і здоров'я наших військових. У той час, коли воїни-герої зі зброєю в руках воюють на передовій із ворогом, ці люди самовіддано воюють поруч, рятуючи життя і перемагаючи смерть... Саме це своїми благородними вчинками нині переконливо доводять медики Чернігівського військового госпіталю, які з перших днів антитерористичної операції борються за спасіння поранених українських воїнів...

З першого дня створення установи 1933 року, упродовж Другої світової війни та сьогодні – в час боротьби українців за свою незалежність з підступним агресором тут панує дух милосердя і збереження найціннішого скарбу на Землі – життя людини.

Чернігівський військовий госпіталь – багатoproфільний, високоспеціалізований лікувальний заклад, основними цілями якого є постійне вдосконалення та підтримка бойової готовності на випадок виникнення екстремальних ситуацій, техногенних катастроф, природних катаклізмів, терористичних атак і бойових дій. Медичний персонал обслуговує всіх діючих військовослужбовців Чернігівщини та Сумщини, ветеранів війни, учасників бойових дій та цивільних громадян.

Його очільник полковник медичної служби Олександр Слесаренко – учасник бойових дій в Афганістані, кавалер двох

орденів Червоної Зірки та ордена «За службу Батьківщині» III ступеня. На його рахунку сотні врятованих життів офіцерів і солдатів Радянської армії в країні «пекучого сонця». А нещодавно Олександр Петрович повернувся із зони АТО, де керував медичним забезпеченням на Донецькому напрямку.

...2014 року медичний заклад відкрив нову сторінку своєї історії. З початком бойових дій на Донбасі необхідність рятувати поранених українських захисників мобілізувала колектив. За час війни на Сході України у Чернігівському військовому госпіталі пролікувалися понад 3 800 військовослужбовців-учасників АТО. Роботу госпіталю перелаштували під воєнні потреби: працювати доводилося цілодобово. Загалом у шпиталі, розрахованому на 200 пацієнтів, розгорнули 330 ліжок. Спочатку палати наповнювалися мобілізованими бійцями з полігонів, а згодом до Чернігова доставили перших поранених героїв-захисників з «гарячого» Донбасу.

– Ці дні пам'ятаю дуже добре. Початок агресії «братської держави»... Перша і друга хвилі часткової мобілізації в Україні... Мобілізованих із навчальних центрів приймали з різними

захворюваннями, нерідко з цілим «букетом» болячок. Лише весною 2014-го ми повернули у стрій понад 500 пролікованих військовослужбовців, – згадує події початку антитерористичної операції начальник військового госпіталю полковник Слесаренко. – Потім приймали партіями бійців зі Сходу з вогнепальними та множинними осколковими пораненнями. Хлопці пройшли найзапекліші бої під Металістом, Щастям, Станицею Луганською. Також рятували життя пораним героєм, що воювали під Вуглегірськом та виходили з Дебальцевого. Деяким хлопцям надавали психологічну допомогу, зокрема втомленим та пригніченим, чиї серця кралися сумом за полеглими побратимами.

Серед тих, кого військові гіппократи поставили на ноги, були десятки кавалерів орденів «За мужність», Богдана Хмельницького та багато інших відважних військовослужбовців. Передусім це воїни 1-ї окремої танкової бригади з Гончарівського, 13-го і 41-го окремих мотопіхотних батальйонів, столичного батальйону «Київська Русь», 30-ї окремої механізованої бригади та 101-ї бригади охорони. 2015 року за результатами відправки воїнів на реабілітацію Чернігівський військовий госпіталь мав один з кращих показників

серед військово-медичних установ України.

Високий професіоналізм медиків цього закладу засвідчує й проведення тисячі складних операцій учасникам бойових дій. За словами очільника медустанови, бойові поранення є профільними для її працівників. Адже більшість з них – це колишні учасники миротворчих місій в Іраку, Сьєрра-Леоне, Лівані, Ліберії та Косові. Також лікарі та медсестри мають досвід надання медичної допомоги в екстремальних умовах.

Нині госпіталь обладнаний сучасною діагностичною апаратурою, яка дозволяє проводити всебічне обстеження хворих. Із початком розгоряння полум'я бойових дій на Сході у госпіталі літом 2014 року відремонтували та обладнали три нові операційні кімнати, зробили капітальний ремонт у чотирьох палатах, готуючись до масового прибуття пацієнтів.

Війна в Україні запам'яталася небаченим активним залученням

до допомоги українській армії громадськості та волонтерських організацій. Не стала винятком і Чернігівщина. Крім передачі на фронт військової амуніції та обладнання, волонтери не забували і про тих, хто повертався звідти пораненим і потребував уваги. У шпиталі кажуть, що без благодійників, які допомагали матеріально та справами, військовим медикам було б набагато важче.

– Волонтери допомагали нашим пацієнтам із відновленням документів, втрачених під час АТО, надавали допомогу із транспортом, культурно-просвітними заходами, медикаментами. Придбали чайники, щоб хлопці могли в будь-який момент попити чаю, дали обігрівачі, щоб було тепліше в палатах, плазмовий телевізор до хірургічного стаціонару. Дуже багато для бійців зробили чернігівські дівчата-волонтерки із Жіночої сотні самооборони, допомагало керівництво міста і краю, відомі спортсмени, надійшло медичне обладнання від муніципалітетів Латвії, – розповів начальник медичної служби госпіталю підполковник Олег Швець.

...31 березня 2015 року є історичною датою для колективу медичної установи. Того дня вперше за роки незалежності нашої держави Чернігівський військовий госпіталь відвідав Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил Петро Порошенко. Він вручив державні нагороди воїнам-учасникам АТО, які проходили там лікування. Також глава держави ознайомився з роботою установи, подякував військовим лікарям за роботу, витримку і милосердя, а бійцям – за мужність і героїзм.

Окрім високопрофесійної роботи безпосередньо в палатах та відділеннях госпіталю, працівники медичної установи виконують свої обов'язки в районі проведення

антитерористичної операції. 13 військових лікарів з Чернігова рятували поранених на передовій та побували в найгарячіших місцях бойових дій.

Начальник відділення щелепно-лицевої хірургії та стоматології госпіталю підполковник медичної служби Микола Бойко був лікарем-стоматологом в мобільному госпіталі, який дислокувався у прифронтовій зоні в Донецькій області. Кількість лікарів була обмеженою, навантаження зростало в рази. Працював без вихідних, іноді без сну і відпочинку, адже на добу привозили до 25 воїнів, які потребували невідкладного стоматологічного втручання. Це пацієнти з гострим зубним болем або поранені чи травмовані. Крім цього, військовий стоматолог щоденно проводив огляд і лікував тих, хто перебував у стаціонарі мобільного шпиталю. З колегами-хірургами у складі групи підсилення виїздив на позиції наших арміяців поблизу Попасної, Бахмута, Торецька.

Одного разу в Бахмуті Миколі Сергійовичу та його товаришам довелося рятувати молодого офіцера, який був важко поранений у протистоянні з ворогом. Лейтенант отримав мінно-вибухову травму з відривом ступні, відкритий перелом верхньої щелепи та лицевої кістки і пошкодження очей. Його життя трималося на волосині.

– Хлопець був непритомний. Я обробив йому рани на обличчі. Наклав септичні пов'язки. Дістали видимі осколки, а травматологи врятували ступню та прикріпили на неї апарат зовнішньої фіксації. Гелікоптером молодого командира евакуювали до лікарні Мечникова у Дніпрі... – розповідає підполковник Бойко. – За деякий час ми по-справжньому раділи, коли в телевізійних новинах показали сюжет про цього офіцера. Він прийшов до тями.

Розповів Микола Бойко про ще один випадок з передової. Боєць отримав травми черевної

Микола
Бойко

порожнини, голови та залишився без кисті руки. За життя цього постраждалого боролися аж три медичні бригади. Хірурги стабілізували стан, ушили дев'ять поранень тонкого кишківника, а військовий стоматолог Бойко зробив рани шиї та обличчя. Завдяки медикам боєць залишився жити і був направлений на подальше лікування в один з військових шпиталів України.

У районі АТО військові лікарі всіляко намагалися допомагати мирному населенню. Микола Сергійович каже, що пролікували всіх охочих. До нього на прийом приходили цивільні з Костянтинівки, Дружківки, Часового Яру та сіл Бахмутського району. Стоматолог нікому не відмовив. Пацієнти залишилися задоволеними.

Під час війни бувають і радісні моменти. Так сталося, що саме в зоні бойових дій Микола Бойко зустрів свого колишнього колегу по службі Володимира Обухова. Ще в дев'яності він був солдатом медичної роти в Десні, а на палаючому Донбасі – вже лікарем-стоматологом. Щоб захищати Україну, призвався до війська по мобілізації. Обидва раділи зустрічі, розповіли про своє життя й разом лікували українських вояків. Якби не війна, можливо їхні шляхи б не перетнулися...

У зоні бойових дій на Сході України через руки під-

полковника Миколи Бойка пройшла не одна сотня бійців. Своїх пацієнтів на передовій він згадує постійно та радіє, що допоміг кожному. Лікар каже, що наші вояки активно йшли лікуватися, а деякі охоче жартували: «З гарною посмішкою й воювати легше!»

Військовий хірург Євген Бідула фах лікаря здобув у Київському медичному університеті ім. О. Богомольця та у Військово-медичній академії. 2014 року після закінчення військового вишу отримав направлення в Чернігівський військовий госпіталь на посаду старшого ординатора хірургічного відділення. А влітку 2016 року був відряджений на АТО в 65-й мобільний госпіталь і врятував на фронті не одне життя. На його рахунок понад 70 операцій. Саме на Донбасі він пройшов справжню перевірку на професійну майстерність.

– Досвід проведення операцій у мене вже був. Ще 2014 року я практикувався на базі Київської лікарні швидкої допомоги. Тоді допомагав пораненим патріотам під час розстрілу Майдану, а згодом привозили й бійців АТО з вогнепальними пораненнями. Хоча траплялися випадки, коли в бойових умовах оперував хлопців із пораненнями на розтяжках, яких до цього не бачив, – розповів капітан медичної служби Бідула.

Найважчим періодом

Євген
Бідула

на Сході України для військового хірурга з Чернігова були липень і серпень 2016-го. Тоді проросійські терористи потужно обстрілювали українські позиції, особливо на Донецькому напрямку. У ті спекотні, в усіх сенсах цього слова, дні нашим лікарям було нелегко. Поранених хлопців привозили переважно після заходу сонця, коли посилювалися обстріли. Чимало підривалося й на ворожих мінах. Часто люди в білих халатах з вечора й до глибокої ночі оперували одночасно до семи бійців з пошкодженими кінцівками, стабілізували їхній стан для подальшої евакуації в тилі лікарні та госпіталі. Бувало, що операції тривали по 3-4 години без перерви. Вони виходили з операційної не в білих, а в червоних від крові халатах.

– Ніколи не забуду, як привезли сержанта, котрий отримав вогнепальні поранення коліна і кисті ноги. Рани були не прості. Стріляли в нього з великокаліберної зброї, – згадує Бідула. – Ми зробили операції, обробили все, як

Анатолій
Отрошко

щоб він став на ноги і вернувся на передову.

У зоні АТО офіцеру ще багато разів доводилося брати до рук скальпель, аби рятувати воїнів. Зрощував та шунтував судини, зупиняв кровотечі тощо.

Свою місію на Донбасі капітан Євген Бідула виконав гідно. За свою роботу отримав схвальні відгуки від вищого командування. Зізнався, що коли повернувся додому, тривалий час проходив процес адаптації до цивільного життя. І щеміла душа – за тих хлопців, за побачене. Він погоджується, що військова хірургія – чималий досвід, але жахливий... Нині офіцер, окрім проведення операцій, ще й керує урологічним відділенням Чернігівського військового госпіталю.

Начальник хірургічного відділення госпіталю майор медичної служби Анатолій Отрошко у Чернігові – людина відома. Про таких кажуть – лікар від Бога. 2007 року він виконував місію у складі «блakitних шоломів» у Ліберії, що на заході Африки. Дбав про здоров'я особового складу 56-го окремого

вертолітного загону. Для нього цей досвід – неоціненний. Сьогодні здобуті знання він щоденно використовує при лікуванні поранених учасників АТО. З початку бойових дій на Сході України на його плечі лягли найбільші навантаження серед лікарів шпиталю, адже 95% поранених пройшли саме через хірургію. Хірург особисто провів понад дві тисячі операцій українським воякам у Чернігові.

Анатолій Петрович добре пам'ятає, як 2014 року потік поранених до військового госпіталю не припинявся, інколи привозили по 50 пацієнтів за добу. 80% вояків мали осколкові та кульові поранення різних ділянок тіла, мінно-вибухові травми, переломи кісток та забої. Поділити постраждалих на тих, кого треба негайно прооперувати, і тих, хто може почекати, здається, просто, але в умовах, коли хлопці страждали від болю, зорієнтуватися надзвичайно складно. Втім офіцер зізнався, що сортування поранених відіграло ключову роль, і на операційному столі лікарі не втратили жодного бійця.

– Особливо пам'ятним є боєць Дмитро Воробей. Він потрапив під ворожий обстріл й отримав поранення стегна. За здоров'я Дмитра

«книжка пише». А шви розходяться, не заліковуються поранення. Хоч сідай та плач. А він дуже добра і душевна людина, тримався гідно. Довго у нас лікувався, та все ж таки воля до життя перемогла. Ми зробили все можливе,

ми боролися довго. Була загроза тромбозу. Пройшов у нас інтенсивний курс лікування і зрештою йому стало краще. Потім направили на реабілітацію, – згадує Анатолій Отрошко. – Не забуду випадок із санінструктором 1-ї танкової бригади Ігорем Трохимцем, який пройшов запеклі бої, був поранений під луганським аеропортом, потрапив у полон бойовиків. Згодом його обміняли, він також проходив тривале лікування в Чернігові. Ми дістали осколки з його тіла, а потрощену ступню дивом вдалося врятувати. Дякувати Богу, ногу зберегли, він може ходити.

Своїм ставленням до людей і готовністю прийти на допомогу Анатолій Отрошко зажив довіру, повагу і вдячність не тільки чернігівських військовослужбовців, але й місцевих жителів. Нерідко саме тут люди отримують надію. За свою практику військовий лікар згадує чимало таких випадків.

...Непомітно минули двадцять хвилин нашої розмови. Я дякую лікарю за спілкування, а він спішить в операційну, де за кілька

Василь
Брик

хвилин почнеться чергова боротьба за життя зі смертю. І як добре, що завдяки таким хірургам, як Анатолій Петрович Отрошко, життя перемагає.

Наприкінці кожного року група лікарів 407-го військового шпиталю виїжджає проводити медичні огляди військовослужбовців у віддалені гарнізони Чернігівщини та Сумщини. Одним з тих, хто 2016 року інспектував бійців 58-ї окремої механізованої бригади, був лікар-офтальмолог Василь Брик. Він підполковник запасу. З 1999 по 2014 рік очолював у військовому госпіталі офтальмологічне відділення. За його словами, останніми роками у військових частинах достатньо воїнів, які мають скарги на захворювання очей.

– Ми прискіпливо оглянули понад 760 військовослужбовців бригади, серед яких були молоді контрактники і навіть п'ятдесятирічні учасники бойових дій, – каже офтальмолог. – У деяких бійців виявили

рефракційні захворювання, наприклад, міопію і гіперметропію. З кожним провели відповідні бесіди, призначили стаціонарні обстеження і лікування.

Лікар пояснює, що проблема зниження зору у воїнів зумовлена різними стресовими ситуаціями і контузіїями під час служби в АТО. За час проведення бойових дій на Сході України чимало поранених військовослужбовців пройшли консервативний курс лікування і відновної терапії безпосередньо у військовому госпіталі. 2016 року як гуманітарну допомогу від Асоціації міст Латвії відділення офтальмології госпіталю отримало найсучасніше обладнання для лікування зору – щілинну лампу фірми Торсон. Вона дозволила лікарям-офтальмологам покращити діагностування захворювань очей пацієнтів.

...Своєю невтомною працею усе можливе для лікування поранених та хворих українських захисників роблять й інші лікарі військового шпиталю. І сьогодні, коли на фронті раз по раз настає відносно затишшя, вони ні на мить не покладають своєї зброї – медичних інструментів, за допомогою яких наближають перемогу.

Олег СУШИНСЬКИЙ

БЕЗ НАТЯКІВ НА ХАБАР

Знайти сьогодні гарнізон, де б звітували про вирішення квартирної проблеми військовослужбовців, – зі сфери фантастики. Це одна із найболючіших і досі невирішених проблем у війську. Понад 44 тисячі військовослужбовців сьогодні чекають омріяного житла. А багато які з них плачуть надію отримати власну квартиру 20 років і більше

У Міністерстві оборони України триває реформа застарілої, неефективної і корумпованої системи забезпечення житлом. Допомагає вирішити проблему Проектний офіс реформ оборонного відомства за фінансової підтримки Великобританії. Вже зроблені перші кроки щодо вдосконалення процедури будівельних закупівель та управління контрактами. Наступною є розробка законопроектів і методів для регулювання черги. За цим буде серія типових проектів для службового житла та реформа забезпечення квартирами, що передаватимуться у власність військовослужбовцям.

Право отримати безкоштовне житло від держави здобули і безквартирні учасники АТО, що добровільно йшли на фронт або призивалися за мобілізацією. До вирішення цього питання долучилися на місцях. «Житло для учасників АТО» – так називається проект, який започаткували громадські активісти з Прикарпаття.

Голова міської асоціації учасників АТО Івано-Франківська Василь Андрійов розповів, що 2014 року таке питання не стояло. Лише за рік, коли почалася перша демобілізація воїнів, які воювали на Донбасі, держава гарантувала їм низку пільг. Зокрема й щодо отримання власного житла.

– Ми побачили, що квартирна черга в місті починається з 1991-го. Весь цей час містяни «билися як риба об лід», щоб отримати своє житло, але безрезультатно. Стало зрозуміло, що й учасникам АТО мало що «світить». Тому й почали порушувати це питання, – зазначив Василь Андрійов.

Активісти вирішили, що доцільніше буде, щоб громадська організація отримала на себе землю під будівництво. Чому обрали саме такий шлях, адже законодавство передбачає і отримання земельної ділянки самими учасниками АТО? У подальшому такі громадяни можуть об'єднуватися і також укладати договори із забудовниками.

Річ в тому, що як тільки учасники АТО набули такої пільги в Івано-Франківську, відразу почалися випадки шахрайства на цьому ґрунті. Наприклад, 10 учасників АТО цілком легально отримали по 10 соток елітної землі на одній ділянці. А за деякий час ця земля опинилася у власності місцевого олігарха. Виявилося, що це звичайна афера, яку влаштував сам теперішній землевласник. Він же й посприяв тому, аби землю учасникам АТО виділили в туристичній частині міста. Бізнесмен нагрів

руки на мільйони, сплативши їм мізерні суми.

Активісти провели роботу з такими людьми і пояснили, що їх просто використали. Тепер ошуканих стало менше, та й узагалі такі випадки в місті припинилися.

Окрім цього, отримання землі самою організацією дозволяє самостійно вибирати підрядників, що унеможливорює корупцію.

Спочатку активісти нашоувхнулися на чималий спротив влади. Чиновники блокували їхні дії. Всі чітко знали, що земля, яку планували під будівництво, вільна, а в апараті мерії говорили, що навпаки. Чого там тільки не вигадували, щоб не дати втілити в життя задуманий проект. Зрештою людям набридли чиновницькі палиці в колесах і вони влаштували акцію протесту. До будівлі мерії вийшло декілька сотень людей, які вимагали зупинити корупцію і зробити роботу влади міста прозорою для

громадськості. Міська влада побачила згуртованість людей і небажання жити за старими правилами. Твердість намірів активістів змусила чиновників сісти з ними за круглий стіл перемовин.

Врешті-решт на першій сесії міськради ділянка в 46 соток під будівництво була призначена саме для проекту «Житло учасникам АТО».

Вона розташована у спальному районі Івано-Франківська. Архітектори дозволили там звести будинок на 11 поверхів та шість під'їздів.

Важливо, що проект не витягує коштів із міського чи державного бюджету. Громадська організація отримує від місцевої влади земельну ділянку. А все фінансування бере на себе забудовник. Його обирали за кількома критеріями. Враховували якість будівництва, строки та кількість квадратних метрів, які перейдуть у власність учасників АТО. Найголовніша вимога: фірма не має бути задіяна в жодних корупційних

схемах. Для активістів важливо, щоб їхнє житло було побудоване без жодного натяку на корупцію. Тому організація ще й контролює всі роботи на будівельному майданчику і відслідковує всі етапи спорудження.

Ні для кого не буде новиною, що міські установи, які постачають енергію, воду, газ, є монополістами у своїй сфері. Чиновники, які там працюють, нерідко зловживають своїми повноваженнями. Вони вдаються до отримання особистої вигоди для себе, тобто натякають і не бояться відкрито вимагати хабара за отримання дозволів для забудовників. Щоб цього не відбувалося, потрібно також пильне око авторів проекту «Житло учасникам АТО». Так само – без натяків на хабар – відбувається і розподілення житла.

– Фірма-збудовник запропонувала нам 15 двокімнатних та 12 однокімнатних квартир. Перші готові чотири однокімнатні квартири ми розподілили ще в листопаді. Решту напередодні Нового

року, – говорить Василь Андрійів.

Люди до останнього не вірили, що можуть зустріти Новий рік вже у власних оселях, адже думали, що це чергова пуста обіцянка.

Серед щасливчиків і хлопці, які пройшли луганський аеропорт, учасник АТО, який дістав поранення 16 осколками. Дехто жив на роботі, хтось із дружиною та двома дітьми тулився на 16 квадратних метрах у гуртожитку. Коли люди вже майже зневірилися, їм дали нові надії та перспективи у житті.

Організація подала запит на виділення ще двох ділянок у 37 та 40 соток. Із їхнім врахуванням планується звести 120 квартир для учасників АТО. Це питання нині перебуває на погодженні з міськвиконкомом.

В Івано-Франківську проект запрацював, й його натхненники готові ділитися своїм досвідом. Тим більше, що вони вже отримали запрошення з інших областей.

Ігор ПАРУБСЬКИЙ

КВАРТИРНИЙ АЛЬЯНС

пропонує Державна спеціальна служба транспорту

Свого часу у складі Збройних Сил України функціонувала така структура, як залізничні війська. Вони виконували специфічні завдання, але через необхідність скорочення армії їх передали Міністерству інфраструктури. Тепер це Державна спеціальна служба транспорту (ДССТ). Укомплектованість офіцерським складом тут становить 93 відсотки. Навіть попри те, що рівень грошового забезпечення приблизно у 2,5 раза менший, ніж у армійців. У чому ж секрет вирішення кадрового питання? Насамперед – в успішному подоланні проблеми безквартир'я

– Приказку про чоботаря без чобіт я б переінакшив, – коментує Голова Адміністрації Державної спеціальної служби транспорту генерал-лейтенант Микола Мальков. – Я б сказав, що чобіт немає поганий чоботар. Бо коли маємо можливість будувати власними силами, то чому б нею не скористатися? Минулого року, приміром, нам вдалося видати нашим військовослужбовцям 127 квартир, а загалом за десять років, починаючи з 2006-го, – 759. При цьому 85% коштів, вкладених у житло, – це гроші зі спеціального фонду, які ми заре-

били на об'єктах «Укрзалізниці», «Укравтодору» та інших підприємств.

Не бракує у Державній спеціальній службі транспорту і контрактників. У деяких гарнізонах саме вони є більшістю щасливих новоселів. У грудні минулого року, наприклад, 48-квартирний будинок у Конотопі заселили 13 сімей офіцерів і 35 контракт-

шаються після демонтованих споруд.

Важливо також, що весь процес зосереджується, як кажуть, в одних руках. Це унеможливорює різного роду махінації із вартістю робіт, матеріалів тощо. До того ж, під час будівництва або переобладнання приміщень під житло у Державній спеціальній службі транспорту застосовують індиві-

Поблизу станції метро «Лісова» Державна спеціальна служба транспорту має 15 га території, півтора з яких пропонує відвести під будівництво житла для військово-службовців ЗС України

ніків. Тому що переважна більшість офіцерів-залізничників цього гарнізону вже мають постійне житло.

Для новоприбулих лейтенантів ДССТ передбачені гуртожитки. Так, минулого року на первинні посади сюди прийшли 25 випускників Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. Всі відразу отримали кімнати, обладнані необхідними меблями, мікрохвильовими пічками, електрочайниками, холодильниками, телевізорами тощо.

Успішно вирішувати житлову проблему дозволяє собівартість квадратного метра, яка у залізничників не вище трьох тисяч гривень. Це приблизно на 65% дешевше, ніж у середньому по регіонах. Здешевлення відбувається через виконання робіт власними силами, а також завдяки використанню будівельних матеріалів – цегли, плит перекриття, які зали-

дуальний підхід, який також дозволяє економити кошти.

Так, коли, вже збудовані коробки, міжквартирні перегородки, проводять попередній розподіл житла. Військовослужбовець, знаючи, яке помешкання йому дістанеться, сам обирає можливі варіанти його планування. За бажання мати суміщений санвузол можна зекономити на вартості дверей і перегородки. Якщо ж військовослужбовці хочуть самостійно встановити сантехніку чи поклеїти придбані власним коштом шпалери, це також зменшує затрати.

Справді, найкращий показник якості житла – бажання там жити. Тим більше, що його військовослужбовець отримує один раз за службу. Тому комфорт створюється на багато років. Зрештою, так і має бути: заселився і живи, нічого не потрібно перебудовувати, ламати, міняти тощо. Квартира відразу готова до вселення.

– Я завжди сповідаю принцип: такі соціальні блага, як право на житло, медичне забезпечення, відпочинок та оздоровлення, для солдата, прапорщика, офіцера та генерала мають бути абсолютно однаковими, – говорить генерал-лейтенант Микола Мальков. – Різнитися має зарплата, яка залежить від ступеня відповідальності.

Наступний 32-квартирний будинок воїни-залізничники заселятимуть у Новомосковську 22 травня – на день весняного святого Миколая. Таким чином, квартирна черга, яка, починаючи з 2006-го року, існує на сьогодні, зменшиться на 71%. Серед новоселів будуть не лише діючі військовослужбовці, а й запасники – ті, хто не отримав житла під час служби. Про цю категорію безквартирних при кожному розподілі також обов'язково піклуються.

Нині в ДССТ залишилося з півтисячі безквартирних. Найбільше незабезпечених житлом – у Києві (95 військовослужбовців) та Львові (42). За останні 5-6 років для залізничників Львівського гарнізону будинки здавали в Ужгороді, Червонограді, Чопі. Загалом понад сто квартир. Але проблему це не вирішило. Для порівняння: у Чернігівському гарнізоні налічується лише 7 безквартирних офіцерів минулого і позаминулого років випуску, 12 прапорщиків і 25 контрактників.

Чи можна ці цифри порівнювати з тими, які нині є в Міністерстві оборони України? Очевидно, що ні, оскільки це зовсім інші масштаби безквартир'я. Розуміючи обопільний інтерес у вирішенні цього питання, голова Адміністрації Державної спеці-

альної служби транспорту генерал-лейтенант Микола Мальков звернувся до оборонного відомства з пропозиціями.

Так, поблизу станції метро «Лісова» Державна спеціальна служба транспорту має 15 га території, півтора з яких пропонується відвести під будівництво житла для військовослужбовців Збройних Сил України. Своїми силами та за допомогою субпідрядників Державна спеціальна служба транспорту може побудувати на цій території

580-квартирний будинок вартістю 256 млн грн. Один квадратний метр при цьому коштуватиме на чверть менше, ніж у середньому по Києву.

Так само пропонується покращити квартирне становище й у Львівському гарнізоні. У Державній спеціальній службі транспорту в цьому регіоні вільної землі немає. Проте на околиці Львова дислокується військова частина Міністерства оборони, яка займає 57 га території. Тож воїни-залізничники запропонували звести тут два будинки з

розрахунком, що в одному квартири отримають військовослужбовці ЗС України, а в другому – ДССТ. Проектна вартість одного будинку становить 16,8 млн грн. Залізничники беруться звести його за 12,6 млн грн.

Сергій БАСАРАБ

XIV МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

ПРОВОДИТЬСЯ ЗГІДНО З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ
КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Міністерство внутрішніх справ України

Міністерство оборони України

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України

Служба Безпеки України

Державна прикордонна служба України

Державна служба експортного
контролю України

Державна служба України
з надзвичайних ситуацій

ДК "УкрОборонПром"

Міжнародний виставковий центр

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
Україна, 02002, м. Київ, Броварський пр-т, 15
М "Лівобережна"

☎ +38 044 201-11-63

✉ zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua, www.tech-expo.com.ua

www.мвц.укр

**10–13
ЖОВТНЯ
2017**

Генеральний інформаційний партнер:

Інформаційний партнер: **ВІЙСЬКО**

Генеральний медіа-партнер: **Охота&оружіє**

Технічний партнер: **RentMedia**

60 000

**НАЙКРАЩИХ ПАТРІОТІВ
ВЖЕ ПІДПИСАЛИ КОНТРАКТ
СТАНЬ НАЙКРАЩИМ!**

0 800 50 00 51

АБО МІСЦЕВИЙ ВІЙСЬКОМАТ

WWW.MIL.GOV.UA/CONTRACT